

Toelichting op de toolkit Zelfmanagement-ondersteuning - zorgprofessionals - v1.1

Alle instrumenten die genoemd zijn, worden gezien door NDF, CBO, en Vilans als instrumenten die een bijdrage leveren aan het ontwikkelen van een visie op zelfmanagement(ondersteuning), het in kaart brengen van de gewenste competenties van de zorgverlener(s) en bv de organisatorische randvoorwaarden voor zelfmanagementondersteuning. Tevens zijn instrumenten in het overzicht opgenomen die coachingsgedrag (behorend bij zelfmanagement-ondersteuning) van de zorgverleners kunnen ondersteunen.

In juni 2015 is de eerste versie 1.0 van december 2014 bijgewerkt tot v1.1. De toolkit is aangevuld met instrumenten voor shared decision/gezamenlijke besluitvorming; instrumenten voor patiënten om een consult bij de zorgverlener te kunnen voorbereiden en diverse films, informatiemateriaal voor zorgverleners om in te zetten bij de begeleiding van patiënten met beperkte gezondheidsvaardigheden en /of bij laaggeletterden.

Hieronder treft u een overzicht van de verschillende items / kolommen in de toolkit

Naam instrument	Dit is de naam van het instrument zoals het terug te vinden is op verschillende websites, artikelen. De instrumenten zijn ingedeeld in categorieën en in alfabetische volgorde opgesomd. (zie overzicht hieronder)
Omschrijving	Hiermee wordt een algemene omschrijving gegeven ten aanzien van de doel van het instrument.
Globale werkwijze / aanbod	Een toelichting op welke wijze het instrument ingezet kan worden, wat het specifieke aanbod of opbouw van het instrument is.
Doelgroep	Voor welke doelgroep (en) is het instrument geschikt of is het generiek in te zetten.
Effectiviteit (ja/nee/niet bekend)	Is de effectiviteit van de methode of interventie aangetoond. Is de vragenlijst gevalideerd of is het opgenomen in een richtlijn. Deze kolom zal nog een nader uitwerking krijgen. Bijzonderheden zijn in de kolom ernaast opgenomen.
Te gebruiken bij -(1) visie-ontwikkeling; -(2) inzicht in competenties; -(3) ondersteuning coaching; -(4) educatie; -(5) gezamenlijke besluitvorming; -(6) voorbereiding consult door patiënt	Aangegeven is op welke wijze de methode of instrument inzetbaar is, of bij een combinatie van de verschillende items.
Direct inzetbaar of scholing wenselijk / vereist	Is het instrument direct inzetbaar/ te gebruiken in een consult, of is scholing wenselijk of vereist en eventuele bijzonderheden worden vermeld, zoals bijvoorbeeld de kosten van scholing.
Kosten	Zijn er kosten verbonden aan de aanschaf / inzet van de instrumenten (voor zover op dit moment bekend).
Waar te vinden	Waar is het instrument te vinden c.q. te verkrijgen.
Websiteadres (voor niet digitale versie)	Zichtbaar' website adres voor de niet digitale versie van de toolkit.
Contactpersoon methode / instrument	E-mailadres van de contactpersoon binnen organisatie die methode of instrument ontwikkeld heeft, ervaring met het instrument heeft of informatie kan geven.
Organisaties die werken met methode / instrument	Voor zover bekend is aangegeven welke zorggroepen, organisaties werken met het betreffende instrument.
Van versie 1.0 naar versie 1.1	Aangegeven is of het instrument is toegevoegd t.o.v. eerste versie toolkit v1.0

Overzicht categorieën toolkit:

1. Instrumenten t.b.v. een visie op zelfmanagement en competenties zorgverleners;
2. Modellen en methoden;
3. Meetinstrumenten t.b.v. inzicht in zelfmanagement mogelijkheden patiënt;
4. Instrumenten om laaggeletterdheid / gezondheidsvaardigheden in beeld te krijgen
5. Groeps- en individueel aanbod dat zelfmanagement ondersteunt door getrainde en geschoolde zorgverlener;
6. Shared Decision tools - instrumenten t.b.v. gedeelde besluitvorming;
7. Tools voor patiënten om consult met zorgverlener voor te bereiden;
8. Informatiemateriaal in te zetten bij de begeleiding van een patiënt met beperkte gezondheidsvaardigheden/ laaggeletterden;
9. Divers

In werkblad 3 is een instructie voor de 'filterfunctie' opgenomen. Door gegevens in de toolkit te filteren, kunt u snel de gewenste informatie selecteren.

v1.1 juni 2015

Naam instrument (op alfabetische volgorde)	Omschrijving	Globale werkwijze / aanbod	Doelgroep / in te zetten bij specifieke doelgroep ofwel generiek	Effectiviteit aangetoond (ja/nee/niet bekend)	Bijzonderheden t.a.v. effectiviteit, validatie	Te gebruiken bij -(1) visieontwikkeling; -(2) inzicht in competenties; -(3) ondersteuning coaching; (4) educatie; (5) gezamenlijke besluitvorming; (6) voorbereiding consult door patiënt	Scholing gewenst / vereist / geen scholing nodig / direct inzetbaar	Bijzonderheden scholing	Kosten instrument / tool	Waar te vinden	websiteadres (voor niet digitale versie)	Contactpersoon methode / instrument	Organisaties die werken met methode / instrument	Instrument is toegevoegd t.o.v. eerste versie toolkit v1.0
T.b.v. visie ZM en competenties														
Checklist persoonsgerichte zorg voor de zorgverlener	Persoonsgerichte zorg vraagt om een andere aanpak en invulling van het consult dan ziektegerichte zorg. Persoonlijk, gelijkwaardig, afgestemd op de vragen en behoeften van de patiënt, met een bredere blik. Checklist met 12 vragen voor de zorgverlener om na te gaan of zijn/haar communicatie persoonsgericht is.	12 vragen die de zorgverlener zelf doorloopt en beantwoordt	generiek	?		(3) ondersteuning coaching	geen scholing nodig		geen kosten	Kennisplein Chronische Zorg	http://www.kennispleinchronischezorg.nl/eerstelin/persoonsgerichte-zorg-product-checklist-werk-ik-persoonsgericht.html	H.Vlek@Vilans.nl		toegevoegd
Competentieprofiel Zelfmanagement-educatie bij diabetes	In het profiel wordt aandacht besteed aan definiëring van begrippen, visie op zelfmanagement en zelfmanagementondersteuning en ziektespecifieke aandachtspunten (diabetes mellitus). Het geeft een totaal overzicht van gewenste competenties onderverdeeld naar 7 competentiegebieden (CanMeds model).	Informatief document. Per competentiegebied wordt een korte algemene omschrijving gegeven waarna de competenties en voorbeelden van methoden en technieken behorend bij de betreffende competentie zijn weergegeven. Hiermee kan de zorgverlener zich een voorstelling maken van de competentie en heeft hij de mogelijkheid zich verder te verdiepen in het achtergrondmateriaal.	diabetes 1; diabetes 2	nee		(1) visieontwikkeling; (2) inzicht in competenties	direct inzetbaar		geen kosten	Nederlandse Diabetes Federatie	http://www.zorgstandaarddiabetes.nl/wp-content/uploads/2014/08/2014-08-04-NDF-Competentieprofiel-Zelfmanagement-educatie-DEFINITIEF.pdf	Corrine Brinkman		
Competentiescan Zelfmanagement-educatie bij diabetes	Digitale competentiescan aansluitend bij competentieprofiel zelfmanagement-educatie waarbij achtergrondinformatie online op te zoeken is. Een team of individuele zorgverlener kan d.m.v. 0, 90 of 360 graden feedback een inschatting maken in hoeverre hij over de competenties beschikt en waar een leerbehoefte bestaat.	Digitaal beschikbare competentiescan waarbij je op startpagina keuze maakt voor individuele scan, of scan in te vullen door collega/team. Scoren van aanwezigheid competenties op schaal van 1-4, samenvatting in spinnenwebdiagram, aansluitend hierop advies t.a.v. trainingsmodellen voor scholing. De scan is op te slaan als PDF en toe te voegen aan persoonlijk dossier.	diabetes 1; diabetes 2	nee		(1) visieontwikkeling; (2) inzicht in competenties	direct inzetbaar		geen kosten	Nederlandse Diabetes Federatie	http://scanzelfmanagementeducatie.zorgstandaarddiabetes.nl/	Corrine Brinkman		
Ondersteun zelfmanagement van chronisch zieken. In tien stappen zet uw team zelfmanagement blijvend centraal	Brochure met stappenplan helpt de zorgverlener/team om zelfmanagementondersteuning structureel in te bedden in het team en de zorg voor de patiënt.	Aan de hand van de beschreven stappen in de brochure kan het team aan de slag en krijgt het team handvatten zodat men: <ul style="list-style-type: none"> • de voorwaarden voor zelfmanagement benoemt; • een plan van aanpak opstelt; • het plan van aanpak uitvoert; • de werking van zelfmanagementondersteuning in de praktijk evalueert. 	generiek			(1) visieontwikkeling; (2) inzicht in competenties	direct inzetbaar		geen kosten	Vilans	http://www.vilans.nl/docs/vilans/publicaties/Stappenplan_zelfmanagementondersteuning.pdf	Jeanny Engels		
Ruimte voor Regie	Publicatie 'Ruimte voor regie. Pioniers over zelfmanagement in de zorg': Hoe kun je mensen met een chronische aandoening stimuleren in zelfmanagement en welke rol moet de zorg hierin nemen?	Het boek is opgebouwd uit zes hoofdstukken: De kern van zelfmanagement; Regie leren nemen: competenties van de patiënt; Ruimte leren maken: competenties van de zorgverlener; De praktijk van zelfmanagement; Zelfmanagement moet, kan en mag; randvoorwaarden voor zelfmanagement; Zelfmanagement: de toekomst.	generiek	n.v.t.		(1) visieontwikkeling; (2) inzicht in competenties	direct inzetbaar	€ 35,-	CBO	http://www.cbo.nl/actueel/nieuws/nieuw-boek-ruimte-voor-regie	Jeroen Havers			
Zelfmanagementkompas	Digitale vragenlijst. Geeft eerstelijns zorgverleners, teams en organisaties inzicht in de mate waarin zij zelfmanagement nu al ondersteunen en in de aspecten waarop nog ontwikkeling mogelijk is. Het Zelfmanagementkompas is een zelfbeoordeling, een inventarisatie door en voor jezelf, met als doel om te weten waar je staat en waar ontwikkeling nodig is.	Het Zelfmanagementkompas bestaat uit een vragenlijst met 80 vragen die betrekking hebben op drie niveaus: de zorgverlener, het team en de organisatie. Naast de vragen die zelfmanagementondersteuning meten, vullen de deelnemers ook ontwikkelpunten rondom zelfmanagement in op deze drie niveaus. Als alle betrokken zorgverleners de vragen hebben beantwoord, gaan de teamleden met elkaar in gesprek over de uitkomsten.	generiek			(1) visieontwikkeling; (2) inzicht in competenties	direct inzetbaar	Onbekend	Vilans	http://www.vilans.nl/docs/KC7/San_de_slag_met_het_zelfmanagementkompas.pdf	Jeanny Engels			
Zorgmodule Zelfmanagement 1.0	De doelgroep voor de zorgmodule zijn zorgverleners. De zorgmodule zelfmanagement heeft tot doel zelfmanagement van mensen met een chronische aandoening te versterken door te beschrijven hoe dit binnen de zorgverlening ondersteund kan worden. Het betreft het ondersteunen van eigen regie bij mensen met één of meerdere chronische ziekten (generiek). Uitgangspunt is dat beschreven wordt wat er moet gebeuren en niet door wie ('functionele beschrijving').	Informatieve brochure: De module is bedoeld als kader voor goede zelfmanagementondersteuning, die verder in de eigen zorgpraktijk uitgewerkt dient te worden. De zorgmodule is opgebouwd uit de onderdelen: • de achtergrond; • de zorgverlening; • de randvoorwaarden; • de referenties; • de begrippenlijst; • de bijlagen.	generiek			(1) visieontwikkeling; (2) inzicht in competenties; (3) ondersteuning coaching	direct inzetbaar	geen kosten	CBO	http://www.cbo.nl/actueel/publicaties/zorgmodule-zelfmanagement-1.0	Jeroen Havers			
Z-scan: een zelfdiagnose instrument zelfmanagementondersteuning voor zorgprofessionals	Een zelfdiagnose instrument met als doel, het geven van handvatten om zelfmanagementondersteuning in uw eigen praktijk te verbeteren. De z-scan kent 7 thema's: Visie en attitude, Kennisoverdracht, Coaching, Wegwijzen voorzieningen, Beleid en organisatie, Zelfmanagement in het consult, Omgevingsfactoren en randvoorwaarden.	Het zelfdiagnose-instrument is te gebruiken door zowel individuele zorgverleners als door een team van zorgverleners. Het Z-scan, is opgebouwd uit twee delen. Deel 1 bestaat uit een aantal stellingen over de mate waarin u als zorgprofessional, op dit moment, aandacht besteedt aan het stimuleren of verbeteren van zelfmanagement van patiënten binnen uw huidige praktijk. In deel 2 worden uw antwoorden per thema gerangschikt in een spinnenwebdiagram.	generiek			(1) visieontwikkeling; (2) inzicht in competenties	direct inzetbaar	geen kosten	Zelfmanagement.com (CBO)	http://www.zelfmanagement.com/zorgverleners/z-scan-zelfdiagnose-zelfmanagementondersteuning/	Hanke Timmermans			
Modellen en methoden														
E-coach methode	Met e-coaching kunnen coachingstrajecten effectiever en efficiënter worden ingericht. Deze nieuwe vorm van coaching vraagt om nieuwe vaardigheden van de coach. Het vraagt vaardigheid in het online analyseren, bekrachtigen, begeleiden en e-coachen van cliënten en patiënten.	Scholingsaanbod biedt: Kennis van (e)zelfmanagement en gedragsverandering; e-coachvaardigheden met gebruik van het e-coachmodel van de PreventieCoach; verstand van de mogelijkheden van ICT (social media, skype, twitter, whatsapp, telefoon, email, enz.); toekomstgerichte vaardigheden en inspiratie.	generiek	ja		(3) ondersteuning coaching	scholing gewenst	kosten scholing 1 dag: 300,- http://www.preventiecoach.nl		Preventiecoach				toegevoegd
Generieke model Zelfmanagement	Een theoretisch raamwerk voor het bevorderen van zelfmanagement. Het model is opgenomen in de Zorgmodule Zelfmanagement.	Het model / de figuur heeft tot doel in één oogopslag zichtbaar te maken wat de essenties van zelfmanagement zijn en aan welke onderdelen aandacht kan worden besteed bij het werken aan zelfmanagement in de praktijk.	generiek			(1) visieontwikkeling; (2) inzicht in competenties	direct inzetbaar	geen kosten	CBO	http://www.zelfmanagement.com/tools/modellen/				
Drie fasen model	Het methodisch ondersteunen van zelfmanagement door zorgverleners wordt in drie fasen toegelicht. In het 3 fasen model krijgen zorgverleners handreikingen voor zelfmanagementondersteuning; het aanmoedigen van chronisch zieke patiënten in het nemen van dagelijkse beslissingen, die gezondheids-gerelateerd gedrag en klinische uitkomsten verbeteren.	Het 3-fasenmodel geeft de zorgverlener de mogelijkheid op een gestructureerde manier vorm te geven aan wat er moet gebeuren voor, tijdens en na het patiëntencontact. Aandachtspunten zijn samenwerking binnen het team en afstemmen van de verschillende competenties en taken, samenwerking met andere organisaties, de patiënt en zijn familie.	generiek			(3) ondersteuning coaching	direct inzetbaar	geen kosten	CBO	http://www.zelfmanagement.com/tools/modellen/				
5A model	Nederlandse vertaling van Five A's model of Self-management support. Het 5A model is ontworpen om zorgverleners en zorgteams te helpen de zorg zodanig aan te passen dat zelfmanagementondersteuning integraal onderdeel is van de zorg voor chronisch zieken. Het 5A model is opgenomen in de Zorgmodule Zelfmanagement.	Om zelfmanagement te ondersteunen op een methodische manier kunnen vijf stappen gevolgd worden: Achterhalen, Adviseren, Afspreken, Assisteren en Arrangeren.	generiek			(3) ondersteuning coaching	direct inzetbaar	geen kosten	CBO: 5A model als onderdeel van de zorgmodule Zelfmanagement	http://www.cbo.nl/actueel/publicaties/zorgmodule-zelfmanagement-1.0				

Naam instrument (op alfabetische volgorde)	Omschrijving	Globale werkwijze / aanbod	Doelgroep / in te zetten bij specifieke doelgroep ofwel generiek	Effectiviteit aangetoond (ja/nee/niet bekend)	Bijzonderheden t.a.v. effectiviteit, validatie	Te gebruiken bij - (1) visieontwikkeling; - (2) inzicht in competenties; - (3) ondersteuning coaching; (4) educatie; (5) gezamenlijke besluitvorming; (6) voorbereiding consult door patiënt	Scholing gewenst / vereist / geen scholing nodig / direct inzetbaar	Bijzonderheden scholing	Kosten instrument / tool	Waar te vinden	websiteadres (voor niet digitale versie)	Contactpersoon methode / instrument	Organisaties die werken met methode / instrument	Instrument is toegevoegd t.o.v. eerste versie toolkit v1.0
Module en stappenreeks Doen en Blijven Doen	Training met als doel om zorgverleners te ondersteunen bij het motiveren van patiënten met een chronische ziekte om hun gezondheid te verbeteren. Het heeft als doel zorgprofessionals houvast te bieden bij het doelgericht, gedragsgericht voorlichten en begeleiden bij gedragsverandering van hun patiënten: toewerken naar empowerment en zelfmanagement.	De basistraining bestaat uit 3 bijeenkomsten (avonden) en is multidisciplinair. Zelfmanagement wordt in de training benaderd vanuit fasen (de stappenreeks) en vanuit hoe de patiënt omgaat met gezondheidsgedrag (de persoonsgebonden factoren). De training is gebaseerd op de volgende stappenreeks: 1. Open staan, 2. Begrijpen, 3. Willen, 4. Kunnen, 5. Doen en 6. Blijven doen. Door het invullen van de vragenlijst over gezondheidsgedrag brengt de patiënt (de persoonsgebonden factoren) in kaart gebracht; wat zijn manieren van denken, voelen, doen en welke gewoontes heeft hij in het omgaan met gezondheid. Hierdoor wordt het voor de zorgverlener veel duidelijker hoe hij deze patiënt kan ondersteunen bij gedragsverandering en zelfmanagement. Dit zijn twee instrumenten in de begeleiding van de patiënt naar zelfmanagement. Bij elke fase hoort een andere aanpak. Deelnemers aan de training krijgen een kaart waarop staat hoe zij in welke fase een patiënt kunnen motiveren. Steeds gaan ze op zoek naar iemands afwegingen en maken ze een inschatting van iemands effectiviteit. Wat wil hij wel aanpakken? Wat denkt hij zelf te kunnen?	generiek			(3) ondersteuning coaching	scholing noodzakelijk	stappenreeks geen kosten, scholing afhankelijk van aanbod	Doen en blijven doen	www.doenenblijvendoen.nl/		De ondernemende huisarts (DOH)		
Gedeelde besluitvorming / Shared decision making	Gedeelde besluitvorming stimuleert het proces waarin de patiënt wordt geholpen de juiste keuze te maken als het gaat om diagnostiek of behandeling. Gedeelde besluitvorming is een belangrijke pijler van goede zorg en het vergroten van de eigen regie van patiënten. Gedeelde besluitvorming sluit goed aan bij de wens en noodzaak om zelfmanagement te ondersteunen, waarin de patiënt meer regie en verantwoordelijkheid op zich neemt. Gedeelde besluitvorming levert meer patiënttevredenheid en een betere kwaliteit van leven op, en draagt bij tot een betere zorgverlener-patiëntrelatie.	Bij gedeelde besluitvorming stelt de zorgverlener veel open vragen, geeft en vraagt veel informatie, vraagt of de patiënt wil participeren in de besluitvorming en houdt expliciet rekening met diens omstandigheden en voorkeuren. Drie stappen in gedeelde besluitvorming die de essentie ervan goed weergeven: 'Choice talk' (het bespreken dat er keuzes zijn binnen het zorgproces), 'Option talk' (het bespreken van de opties met bijbehorende voor- en nadelen, bijv. met gebruik van keuzehulp) en 'Decision talk' (het helpen van de patiënt om zijn eigen voorkeuren te ontdekken en samen een beslissing te nemen). Van belang is dat gedeelde besluitvorming niet op één moment, maar op diverse momenten in het proces plaatsvindt.	generiek	ja			scholing gewenst		Zelfmanagement.com (CBO)	http://www.zelfmanagemer.com/thema-s/gedeelde-besluitvorming/				
Health counseling	Health counseling is een methode gericht op de begeleiding van de patiënt met als doel hem te motiveren deze adviezen ook daadwerkelijk uit te voeren en vol te houden. Voor verpleegkundigen ligt het kiezen voor deze methode vooral voor de hand als gedrag steeds of over een langere periode moet worden volgehouden door de patiënt. Totaalprogramma gebaseerd op sociaal psychologische en cognitief gedragsmatige theorieën. Deze theorieën zijn geïntegreerd in een praktisch hanteerbaar praktijkmodel	Begeleiding en advies worden gefaseerd gegeven. Binnen de verschillende fasen zijn weer afzonderlijke stappen. Per stap zijn andere doelen en thema's aan de orde. In het praktijkmodel wordt het keuze-, afweging- en besluitvormingsproces van de patiënt gestimuleerd. De patiënt draagt de verantwoordelijkheid voor haar eigen keuzes. De hulpverlener is verantwoordelijk voor het op deskundige wijze begeleiden en ondersteunen van het proces. Fasen en stappen in proces van Health Counseling: voorbereiding - bewustwording, afweging, besluitvorming; uitvoering van advies: gedragsverandering; nazorg: gedragsbehoud patiënten; preventie van terugval.	generiek			(3) ondersteuning coaching	scholing gewenst		Diabetes Zorg Beter	http://www.diabeteszorgbeter.nl/documenten/234_04_%20Health%20Counseling.pdf				
Minimale interventie Strategie (MIS)	Beknpte uitwerking van het model Health Counseling: Minimale interventiestrategie Strategie (die minimale tijdsinvestering kost) voor hulpverlener om patiënt risico's van leefstijl te wijzen. Via een systematische methode kunnen zorgverleners bijvoorbeeld stoppen met roken aanpakken bij rokende patiënten en de roker begeleiden bij het stoppen. De methode wordt toegepast in de huisartspraktijk en (in iets aangepaste vorm) in de intramurale sector.	Eenvoudige stapsgewijze methode: er wordt gebruik gemaakt van de principes van motiverende gespreksvoering. Bij MIS-stoppen met roken: duidelijk stopadvies, indien mogelijk gevolgd door begeleiding, arts en verpleegkundige/praktijkondersteuner werken samen; sluit aan bij motivatie van de patiënt; patiënt staat centraal; patiënt blijft zelf verantwoordelijk.	generiek	ja	bij roken	(3) ondersteuning coaching	scholing gewenst		Handleiding MIS Stop met roken	www.mvpp.nl/downloads/grainet%20draaiboek.doc_minimale_interventie_strategie_methode_roken				
Risicocommunicatie	Onder effectieve risicocommunicatie wordt verstaan: het zodanig communiceren van risico-informatie over gezondheid opdat de ontvanger deze begrijpt en kan gebruiken bij beslissingen over gezondheid zoals de beslissing voor verder lichamelijk onderzoek, medicatie en/of aanpassing van leefstijl. Het huidige document is een leidraad voor het systematisch ontwerpen van risicocommunicatie.	De GezondheidsCheck en Risicocommunicatie biedt achtergrond informatie, welke aspecten een effectieve risicocommunicatie betreffen en is een handleiding risicocommunicatie voor huisarts of praktijkondersteuner t.a.v. het krijgen van de ziekten hart- en vaatziekten, diabetes en chronische nierschade bij hoog risico patiënten. De verschillende stappen worden toegelicht t.a.v. het informeren van de patiënt. Verwezen wordt naar de Persoonlijke Gezondheidscheck. https://www.persoonlijkegezondheidscheck.nl/nl/	generiek			(3) ondersteuning coaching		geen kosten	De GezondheidsCheck en Risicocommunicatie	http://www.lekkerlanglevn.nl/library/download/PreventieConsultRisicocommunicatieDeSeptember2010.pdf	https://www.persoonlijkegezondheidscheck.nl/nl/			
Motiverende gespreksvoering / Motivational Interviewing	Motiverende gespreksvoering is een directieve, maar cliëntgerichte methode om cliënten te helpen hun ambivalentie te overwinnen en hun intrinsieke motivatie te versterken, zodat zij in staat zijn hun gedrag te veranderen. Motiverende gespreksvoering is ontwikkeld voor het gebruik bij individuele cliënten. Het is een gidsende en doelgerichte gespreksstijl, waarbij de patiënt centraal staat en vanuit samenwerking de intrinsieke motivatie voor verandering van gedrag wordt uitgedaagd en versterkt.	Technieken die kenmerkend voor motiverende gespreksvoering: reflectief luisteren; omgaan met weerstand; agenda bepalen en toestemming vragen; uitlokken van verandertaal. Het gehanteerde model geeft inzicht in het veranderingsproces en de ontwikkeling die een persoon doormaakt, voordat hij daadwerkelijk bereid is te veranderen. Zes stadia van het veranderingsproces: 1. Voorbeschouwing (precontemplatie); 2. Overpeinzing (contemplatie); 3. Besluitvorming (voorbereiding); 4. Actie; 5. Onderhoud (consolidatie); 6. Terugval	generiek			(3) ondersteuning coaching	scholing noodzakelijk	meerdere training gecombineerd met regelmatige herhaling en verdieping (borging). Supervisie, coaching om de job zijn goede interventies om de gespreksstijl meer eigen te maken en te borgen.	Mintned	http://www.mintned.net/				
Socratisch motiveren	Cognitieve en gedragstherapie: Socratisch Motiveren kan worden gebruikt door iedereen die wordt geconfronteerd met 'ongemotiveerde' of 'lastige' cliënten en vastzittende of hopeloze hulpverleningssituaties.	Socratisch Motiveren is gebaseerd op de oorspronkelijke betekenis van 'motivatie' en gebruikt een introspectieve, niet-wetende werkwijze. Er wordt niet getrokken of geduwd. De zorgverlener heeft geen ander doel dan het verduidelijken van de motieven van de cliënt en de consequenties die belangrijke anderen daaraan verbinden. Socratisch Motiveren is nooit gericht op inhoudelijke verandering maar brengt vastgelopen of hopeloze behandelingen toch in beweging! Het niet directieve karakter van de begeleiding wordt sterk benadrukt.	generiek			(3) ondersteuning coaching	scholing noodzakelijk		Cure&Care	http://www.curecare.nl/workshops_overzicht.php				
Toolkit Persoonsgerichte zorg: Samen beslissen	In de toolkit wordt de stapsgewijze aanpak beschreven zodat patiënt en zorgverlener persoonsgerichte zorg kunnen realiseren: 1. Agenda bepalen 2. Doelen en acties formuleren 3. Vervolgacties organiseren.	De Tool Samen Beslissen bestaat uit twee gesprekshandleidingen: Eén voor de zorgverlener en één voor de patiënt. Beide handleidingen hebben dezelfde gespreksopbouw en aandachtspunten. Stappen die aan de orde komen zijn: gezamenlijk een agenda, doelen, acties en vervolgstappen bepalen	generiek			(5) gezamenlijke besluitvorming	geen scholing nodig	geen kosten	Vilans	http://www.vilans.nl/kennis-informatie-publicaties-toolkit-persoonsgerichte-zorg.html	s.driessen@vilans.nl		toegevoegd	
Persoonsgerichte zorg: Filmpjes over een effectief persoonsgericht consult	Drie korte filmpjes over het voeren van een effectief persoonsgericht consult. Een goede voorbereiding van de zorgverlener en de patiënt, het samen bepalen van de gespreksonderwerpen en andere kenmerken van persoonsgerichte zorg komen aan bod.	Drie filmpjes, totaal ongeveer 15 minuten, voorbeeld gesprek diabetespatiënt - huisarts: 'thuis', 'in de spreekkamer', 'na he consult'.	nvt	nee		(3) ondersteuning coaching	direct inzetbaar	geen kosten	Kennisplein Chronische Zorg	http://www.kennispleinchronischezorg.nl/eerstelijns/keennisplein-chronische-zorg-ons-aanbod-producten/persoonsgericht-e-zorg-product-filmpjes-over-een-effectief-consult	H.Vlek@Vilans.nl		toegevoegd	
Zorgplan: Aan de slag met individueel Zorgplan diabetes	Een handreiking voor zorgverleners bij het werken met een individueel zorgplan Diabetes	De handreiking is een leidraad. Handvatten worden gegeven hoe de zorgverlener kan starten met het individueel zorgplan: aandacht voor de voorbereiding, welke wijze diabetes zelfmanagementondersteuning vorm zal krijgen, bepalen van het doel van het team, randvoorwaarden en introductie van het individueel zorgplan diabetes bij patiënten. Na de voorbereiding tips voor het aan de slag gaan met het zorgplan in vier stappen.	diabetes 1; diabetes 2			(3) ondersteuning coaching		geen kosten	Nederlandse Diabetes Federatie	http://www.actieprogramma-diabetes.nl/images/stories/downloads/06815_owja_lr_d-voor-zorgverleners-dv.pdf				

Naam instrument (op alfabetische volgorde)	Omschrijving	Globale werkwijze / aanbod	Doelgroep / in te zetten bij specifieke doelgroep ofwel generiek	Effectiviteit aangetoond (ja/nee/niet bekend)	Bijzonderheden t.a.v. effectiviteit, validatie	Te gebruiken bij (-1) visieontwikkeling; (-2) inzicht in competenties; (-3) ondersteuning coaching; (4) educatie; (5) gezamenlijke besluitvorming; (6) voorbereiding consult door patiënt	Scholing gewenst / vereist / geen scholing nodig / direct inzetbaar	Bijzonderheden scholing	Kosten instrument / tool	Waar te vinden	websiteadres (voor niet digitale versie)	Contactpersoon methode / instrument	Organisaties die werken met methode / instrument	Instrument is toegevoegd t.o.v. eerste versie toolkit v1.0
Zorgplan: Individueel Zorgplan Diabetes	Individueel zorgplan specifiek voor mensen met diabetes. Voor de informatie is gebruik gemaakt van de Diabetes Zorgwijzer. In de Zorgwijzer staat beschreven wat de patiënt kan verwachten van de zorg en wat hij/zij zelf kan doen om de situatie te verbeteren. De Diabetes Zorgwijzer is de patiëntversie van de NDF Zorgstandaard Diabetes, die door zorgverleners wordt gebruikt.	Een boekje waarin voor de mensen met diabetes vier stappen beschreven zijn om zelf de diabetes onder controle te houden: 1. U bespreekt met uw zorgverlener hoe het met u gaat; 2. U houdt uw leefgewoonten en meetwaarden bij; 3. U bepaalt wat u moet doen om de kans op complicaties te verkleinen; 4. U kijkt terug op wat u heeft gedaan.	diabetes 1; diabetes 2			(3) ondersteuning coaching	direct inzetbaar		geen kosten	DVN, Vilans, NDF (NAD)	http://www.zorgstandaarddiabetes.nl/wp-content/uploads/2013/12/Individueel-Zorgplan-2013-print-DEF.pdf			
Zorgplan: Generiek Individueel Zorgplan	Het NHG heeft in samenwerking met Vilans, het NPCF, een aantal patiënten en brancheorganisaties en softwareleveranciers een plan van eisen opgesteld voor een individueel zorgplan (IZP).	Het individueel zorgplan is een overzicht van afspraken van de patiënt en de zorgverlener(s) over zorg en zelfmanagement. Deze afspraken zijn gebaseerd op de individuele doelen, behoeften en situatie van de patiënt. De basis van het IZP is het gesprek met de patiënt over de behandeling die het best bij hem en zijn situatie. Voor de uitwisseling van gegevens is het van belang om een vast format te gebruiken. Daarvoor heeft het NHG een model voor registratie ontwikkeld.	generiek			(3) ondersteuning coaching; (5) gezamenlijke besluitvorming				dd juni 2015 nog niet beschikbaar via de website. Voor stand van zaken zie: NHG dossier Individueel zorgplan	Factsheet Individueel zorgplan			toegevoegd
Zorgplan: 35 zorgplannen divers	Inventarisatie / overzicht van 35 zorgplannen: ziektespecifieke zorgplannen voor patiënten met diabetes, COPD en hart- en vaatziekten en generieke zorgplannen die breder opgezet zijn. Deze generieke zorgplannen zijn van toepassing op alle chronisch zieken en op mensen met multimorbiditeit.	Websitepagina met keuzemogelijkheid een zorgplan te kiezen in de categorieën: ziektespecifiek of generiek. In beide categorieën is er een onderverdeling naar ict-ondersteunde (digitale) zorgplannen en niet-ict-ondersteunde (papier) zorgplannen. Hoe ga je als zorgverlener succesvol aan de slag met een individueel zorgplan?				(3) ondersteuning coaching	direct inzetbaar			Kennisplein Chronische Zorg	http://www.kennispleinchronischezorg.nl/eeerstelin/individueel-zorgplan-product-inventarisatie-individueel-zorgplannen.html?utm_source=flexmail&utm_medium=se-mail&utm_campaign=Nieuw%20zorgplan%202015		PreventZorg http://www.preventzorg.nl/ ; Zorggroep Synchroon / De Ondermende Huisarts (DOH) / Zorggroep Medie	
Meetinstrumenten t.b.v. inzicht in zelfmanagement mogelijkheden patiënt														
Diabetes selfefficacy schaal / Diabetes Management Self-Efficacy Scale (DMSES)	Dit instrument meet self-efficacy (eigen effectiviteit of waargenomen competentie) van diabetes type 2-patiënten bij zelfzorgactiviteiten, met als doel om een inschatting te kunnen maken van iemands vertrouwen dat in zijn eigen mogelijkheden of competenties t.a.v. de zorgactiviteiten.	Het gaat om zelfzorgactiviteiten die nodig zijn om met diabetes om te gaan: voeding, medicatie, beweging, voetcontrole, bloedsuikercontrole en verhelpen hypo/hyper. De DMSES meet twee dimensies van self-efficacy: zekerheid en moeilijkheidsgraad. Dit is een zelfrapportage-instrument. Het gaat om de self-efficacy op het moment van afname.	diabetes 2	ja		(3) ondersteuning coaching	direct inzetbaar		geen kosten	Lectoraat Autonomie en Participatie van mensen met een chronische ziekte, Zuyd Hogeschool	http://www.meetinstrumentenzorg.nl/Portals/0/bestanden/352_3_N.pdf			
CES-D / Center for Epidemiological Studies – Depression	Gevalideerd signaleringsinstrument voor depressieve klachten met bewezen geschiktheid voor mensen met type 1 of type 2 diabetes. Bij verdenking op depressieve klachten wordt aanbevolen gebruik te maken van de PHQ-9 of CES-D. Beide vragenlijsten zijn specifiek gericht op depressieve stemming, met goede screeningseigenschappen, eenduidige cut-off scores en eenvoudige interpretatie met indicatie voor verder beleid.	De score van de signaleringsvragenlijst geeft een indicatie voor de ernst van eventuele problematiek. Deze score kan vertaald worden naar: geen (aanwijzingen voor) depressieve klachten, aanwijzing voor milde depressieve klachten, aanwijzing voor matige-ernstige depressieve klachten. De CES-D bestaat uit 20 stellingen. Voor iedere stelling geeft de patiënt aan hoe vaak deze op hem of haar van toepassing is (zelden of nooit, soms of weinig, regelmatig, meestal of altijd).	diabetes 1; diabetes 2	gevalideerd	Opgenomen in richtlijn Signalering en monitoring van depressieve klachten - NDF	(3) ondersteuning coaching	scholing gewenst		geen kosten	Nederlandse Diabetes Federatie	http://www.zorgstandaarddiabetes.nl/wp-content/uploads/2014/01/Signaleringsvragenlijsten-bij-diabetes-en-depressieve-klachten.pdf			
General Self-efficacy scale	Het betreft een ééndimensionale vragenlijst die meet hoe iemand in het algemeen omgaat met stressoren/moeilijke situaties in het leven. De vragenlijst kan generiek ingezet worden. De General Self-Efficacy Scale gaat expliciet over iemands zelfvertrouwen dat zijn of haar acties verantwoordelijk zijn voor succesvolle uitkomsten oftewel dat men controle heeft over uitdagende eisen die de omgeving stelt	Het betreffen tien stellingen (optimistische 'self-beliefs') die vragen naar hoe men in het algemeen denkt en doet. De vragenlijst wordt vaak toegepast bij patiënten die onder chronische klachten leiden of een stressend "life-event" meegemaakt hebben	generiek			(3) ondersteuning coaching	direct inzetbaar		geen kosten	Meetinstrumenten	http://www.meetinstrumentenzorg.nl/Portals/0/bestanden/328_3.pdf ; http://userpage.fu-berlin.de/~health/dutch.htm			
Gezondheidsprofiel: International Classification of Functioning, Disability and Health (ICF)	ICF is een afkorting van 'International Classification of Functioning, disability and health'. Hulmiddel om het gezondheidsprofiel en daarop van invloed zijnde factoren in kaart te brengen. Het geeft informatie die bruikbaar is bij het coachen en motiveren van de cliënt. Leidraad voor de zorgverlener beschikbaar.	Het ICF schema kan op verschillende momenten tijdens de begeleiding gebruikt worden, namelijk tijdens de intake en/of later tijdens de begeleidingsmomenten. Formulier met ICF schema om in kaart te brengen de fysieke mogelijkheden van de cliënt en belemmeringen als gevolg van zijn ziekte/aandoening, de individuele persoonskenmerken van de cliënt en de externe factoren (zoals familie en vrienden) die van invloed zijn. In het ICF schema staan per vakje een aantal vragen. De antwoorden hierop worden in het corresponderende vakje van een leeg formulier gezet. Vervolgens wordt bekeken welke relaties er bestaan tussen de vakjes en de opgeschreven antwoorden.	generiek			(3) ondersteuning coaching	direct inzetbaar		geen kosten	Nederlandse Diabetes Federatie	http://actieprogramma diabetes.nl/images/stories/downloads/ondersteuningsaanbod/Gezondheidsprofiel-in-kaart-formulier.pdf			
Motivatief tot bewegen meten: de beweegscore	De beweegscore geeft een indicatie voor het huidige beweegniveau en de motivatie om hierin een verandering te realiseren.	Aan de cliënt wordt, om een indruk te krijgen van het huidige beweegpatroon, gevraagd een vijftal stellingen door te lezen en de stelling te omcirkelen die op dit moment het meest op de eigen situatie van toepassing is. In een consult in de huisartsenpraktijk wordt de beweegscore besproken en verdere afspraken gemaakt.	generiek			(3) ondersteuning coaching	direct inzetbaar		geen kosten	Nederlandse Diabetes Federatie / NAD -Beweegscore	http://actieprogramma diabetes.nl/images/stories/downloads/ondersteuningsaanbod/Formulier_Beweegscore.pdf			
PAID / problem Areas in Diabetes vragenlijst	Een meetinstrument van twintig items dat diabetes-gerelateerde (emotionele) problemen meet waarbij patiënten op een vijfpuntschaal aangeven in hoeverre deze een probleem vormen. Het betreft een zelfrapportage-instrument.	De PAID bestaat uit 20 vragen waarop maximaal 80 punten gescoord wordt. Hoe hoger de score hoe groter de ervaren zorgen en spanningen ten opzichte van de diabetes. Er is ook de verkorte versie PAID beschikbaar bestaande uit 5 items (PAID-5). Deze vragenlijst zegt iets over de ernst van de diabetes-specifieke problemen (zorgen, angst, boosheid, burn-out) en de richting waarin ondersteuning geboden kan worden.	diabetes 1; diabetes 2; volwassenen	gevalideerd	Opgenomen in richtlijn Signalering en monitoring van depressieve klachten - NDF	(3) ondersteuning coaching	direct inzetbaar		geen kosten	VU_MC	http://www.vumc.com/branch/diabetes-psychology/Measures/3849970/			
PAM (Patiënt Activation Measure)	Het instrument identificeert individuele patiëntbehoefes voor effectief zelfmanagement, wat het mogelijk maakt zorgplannen beter toe te spitsen op de patiënt. De PAM meet kennis, vaardigheden en vertrouwen in het kunnen managen van de eigen gezondheid of ziekte.	De vragenlijst telt dertien uitspraken waarbij mensen moeten aangeven in hoeverre ze het eens zijn met deze uitspraken.	generiek	gevalideerd		(3) ondersteuning coaching	direct inzetbaar		Aan de scoringsinstructies (waarmee je kunt bepalen of mensen in niveau 1, 2, 3 of 4 zitten)	Insignia Health	http://www.biomedcentral.com/content/supplementary/1471-2458-12-577-S1.doc	Nivel-Dr. M. (Michelle) Hendriks		
PHQ-9 - Patient Health Questionnaire-9	Signaleringsinstrument voor depressieve klachten met bewezen geschiktheid voor mensen met type 1 of type 2 diabetes. Bij verdenking op depressieve klachten wordt aanbevolen gebruik te maken van de PHQ-9 of CES-D. Beide vragenlijsten zijn specifiek gericht op depressieve stemming, met goede screeningseigenschappen, eenduidige cut-off scores en eenvoudige interpretatie met indicatie voor verder beleid.	De PHQ-9 vragenlijst bestaat uit 9 vragen over de ernst van depressieve klachten aan de hand van de DSM IV criteria waarbij maximaal 27 punten gescoord wordt. Hoe hoger de score hoe groter de aanwijzingen voor depressieve klachten.	diabetes 1; diabetes 2;	gevalideerd	Opgenomen in richtlijn Signalering en monitoring van depressieve klachten - NDF /	(3) ondersteuning coaching	scholing gewenst	Gewenste scholing gericht op herkennen depressieve klachten, omgaan met signalerings-vragenlijsten, communicatie/ counselingsvaardigheden en inzicht in de verwijs-mogelijkheden.	geen kosten	Nederlandse Diabetes Federatie	http://www.zorgstandaarddiabetes.nl/wp-content/uploads/2014/01/Signaleringsvragenlijsten-bij-diabetes-en-depressieve-klachten.pdf			
Score vertrouwen en belangrijkheid	Deze lijst inventariseert hoe belangrijk iemand het vindt om te veranderen en in welke mate die persoon denkt dat het gaat lukken.	Clíent kan zich zelf scoren op een 10-puntsschaal ten en aanzien van belangrijkheid en vertrouwen om te veranderen. Hiermee krijgt de zorgverlener een beeld of de cliënt: niet toe is aan veranderen, onzeker is over veranderen ofwel klaar is voor veranderen.	generiek			(3) ondersteuning coaching	geen scholing nodig		geen kosten	Nederlandse Diabetes Federatie / NAD	http://actieprogramma diabetes.nl/images/stories/downloads/ondersteuningsaanbod/Score-vertrouwen-en-belangrijkheid.pdf			toegevoegd

Naam instrument (op alfabetische volgorde)	Omschrijving	Globale werkwijze / aanbod	Doelgroep / in te zetten bij specifieke doelgroep ofwel generiek	Effectiviteit aangetoond (ja/nee/niet bekend)	Bijzonderheden t.a.v. effectiviteit, validatie	Te gebruiken bij - (1) visieontwikkeling; - (2) inzicht in competenties; - (3) ondersteuning coaching; (4) educatie; (5) gezamenlijke besluitvorming; (6) voorbereiding consult door patiënt	Scholing gewenst / vereist / geen scholing nodig / direct inzetbaar	Bijzonderheden scholing	Kosten instrument / tool	Waar te vinden	websiteadres (voor niet digitale versie)	Contactpersoon methode / instrument	Organisaties die werken met methode / instrument	Instrument is toegevoegd t.o.v. eerste versie toolkit v1.0
SeMaS - Self Management Screening	Screeningstest om in kaart te brengen of een patiënt in staat is tot zelfmanagement en welke vorm ervan dan het meest geschikt is. Of iemand in staat is om zelf zijn behandeling te registreren, hangt af van zijn psychische en fysieke gezondheid, vaardigheden en omgeving. De verwachting is dat mensen die met behulp van SeMaS worden ondersteund, actiever worden in het omgaan met hun ziekte en dat mensen die met SeMaS worden verwezen naar een zelfmanagementinterventie, deze succesvoller zullen doorlopen.	Het screeningsinstrument bestaande uit 26 vragen in tien domeinen. De uitslag, ofwel het patiëntprofiel, kan grafisch worden weergegeven in grotere of kleinere cirkels. Hoe groter de cirkels in het profiel, hoe meer de patiënt in staat zal zijn tot zelfmanagement. Voor praktijkondersteuners zijn een handleiding en een training ontwikkeld om hen te leren hoe ze de patiëntprofielen kunnen interpreteren en er samen met de patiënt mee aan de slag kunnen gaan.	generiek	onderzoek loopt	onderzoek is gaande	(3) ondersteuning coaching	scholing gewenst	scholing: ... een training 'Self Management Screening voor beginners', verzorgd door Nathalie Eikelenboom, interpreteren van patiëntprofielen en hoe samen met de patiënt mee aan de slag (uitleg en rollenspellen).		De Ondernemende Huisarts (DOH)	https://dohnet.nl/publicaties/	Nathalie Eikelenboom	DOH	
The Barriers in Diabetes Questionnaire (BDQ)	Dit instrument geeft inzicht in de waargenomen barrières bij zelfzorg bij (insulineafhankelijke) diabetespatiënten. De BDQ kan gebruikt worden om individuele problemen bij patiënten op te sporen, bij groepseducatie of probleemdetectie bij patiëntengroepen.	De patiënt vult zelf de vragenlijst in. De BDQ bestaat uit 28 vragen, onderverdeeld in drie subcategorieën. Er wordt ingegaan op de activiteit van de laatste maand waarbij patiënten elk item scoren op een vijfpuntschaal van 1 (nooit) tot 5 (altijd). Met het instrument kan men patiëntpopulaties beschrijven en aandachtspunten vinden die van belang zijn bij patiënteducatie. De vragenlijst kan de specifieke problemen van de patiënt in kaart brengen. Op basis hiervan kunnen zorgverleners met patiënten een	diabetes 1; diabetes 2;	ja		(3) ondersteuning coaching	direct inzetbaar			Mollem, Snoek, Heine	http://health.belgium.be/interne2Pro/groups/public/@public/@dgt1/@acutecare/documents/ie2divers/19073852_nl.pdf			
The Summary of Diabetes Self-Care Activities Measure (SDSCA)	Een vragenlijst die zorgverleners en patiënten met diabetes type 2 ondersteunt bij inzicht krijgen in hun zelfzorg.	Het gaat in de kernitems om vijf aspecten die terug komen in de zorg rondom diabetes: voeding, lichamelijke inspanning, testen van bloedsuiker, voetverzorging en roken. Het gaat in de lijst bijvoorbeeld om de mate waarin iemand zijn bloedsuiker controleert of gezonde voeding kiest. Het gaat om diabetes zelf zorgactiviteiten in de afgelopen zeven dagen. Het betreft een zelfrapportage-instrument.	diabetes 2	Ja		(3) ondersteuning coaching	direct inzetbaar	geen kosten		Lectoraat Autonomie en Participatie van mensen met een chronische ziekte, Zuid Hogeschool	http://www.meestinstrumentenzorg.nl/Portals/0/bestanden/355_3_N.pdf			
Utrechtse copinglijst (UCL)	Het doel van de Utrechtse copinglijst (UCL) is het vaststellen van het karakteristieke copinggedrag bij confrontatie met problemen of gebeurtenissen die aanpassing vragen.	Het instrument bevat 47 items verdeeld over zeven subschalen. Het betreft een zelfrapportage-instrument.	generiek	Ja		(3) ondersteuning coaching	direct inzetbaar	Handleiding € 89,74 UCL-formulieren a 50 stuks € 56,94 Sleutels (set a 7) € 64,29 Licentiekosten: € 1,50 per afname geen kosten		Pearson	http://www.pearsonclinical.nl/catalogsearch/result/?q=ucl			
UPCC, Utrechtse Proactieve Coping Competentielijst	Dit instrument ondersteunt de zorgverlener/patiënt bij het verkrijgen van inzicht in copingvaardigheden.	Deze lijst bevat 21 vaardigheden waarbij patiënten aangeven in hoeverre ze beschikken over deze vaardigheden. Beantwoording vindt plaats op een vierpuntschaal van niet vaardig (1) tot zeer vaardig (4). Op basis van de antwoorden wordt een totaalscore berekend van 1 tot en met 4 waarbij een hogere score duidt op een grotere mate van proactieve coping.	generiek			(3) ondersteuning coaching	direct inzetbaar			Artikel (UPCC)	http://selfregulationlab.nl/wp-content/uploads/2013/01/UPCC-Boite-Thoolen-De-Ridder-2008-Psychologie-Gezondheid.pdf			
Van 'weerstand' naar 'gezonde' eigen regie'	Generiek instrument gebaseerd op het model 'Van weerstand naar 'gezonde' eigen regie'. Dit model onderscheidt vier patiëntengroepen met hun specifieke eigenschappen, houding gedrag en valkuilen, aan de hand van veronderstelde controle en mate van acceptatie van ziektebeeld en pro activiteit.	Het instrument, waarbij is gelet op praktische toepasbaarheid, betreft een vragenlijst van twintig vragen om eenvoudig en doeltreffend de patiënt te kunnen inschalen. De antwoorden hierop leiden tot één van de vier typologieën. De zorgverlener krijgt handvatten op basis van vragenlijst: wie is hij/zij, welk gedrag past hierbij, wat zijn de valkuilen, welke benadering en aanpak heeft de patiënt nodig om in beweging te komen en welk resultaat is te bereiken? Op basis van het model zijn ook de weerstanden van de patiënt te herkennen.	generiek			(3) ondersteuning coaching	scholing gewenst	coaching/ training programma voor zorgprofessionals beschikbaar		Ontwikkelaar Karin Dubois	Mailto: tis@iae.nl			
Vragenlijst 'Samenwerken aan gezondheid (PIH-NL)	Een vragenlijst die zorgverleners en patiënten ondersteunt bij het in gang zetten en uitvoeren van zelfmanagement.	De vragenlijst bestaat uit twaalf items die (domeinen van) zelfmanagement meten. Op basis hiervan kan de zorgverlener met de patiënt bepalen op welk gebied van zelfmanagement ondersteuning gewenst is. Bovendien kan door herhaling van de vragenlijst na een bepaalde periode de eventuele vooruitgang gemeten worden.	generiek			(3) ondersteuning coaching	direct inzetbaar	geen kosten		CBO/Vilans	http://www.zelfmanagement.com/downloads/59/samenwerken-aan-gezondheid-pih-nl.pdf			
Vragenlijst 'Zorgconsument en zelfmanagement	Een digitale vragenlijst die zorgverleners en patiënten ondersteunt bij het vormgeven van zelfmanagement.	De antwoorden geven zorgverlener en patiënt inzicht in hoe de patiënt naar zorg kijkt, en wat de patiënt zelf al dan niet kan en doet om zijn ziekte te managen. Er zijn drie typen patiënten: Profiel A de minder zelfredzame zorgconsument Profiel B de pragmatische zorgconsument Profiel C de maatschappijkritische zorgconsument Let op: er is een login en wachtwoord nodig.	generiek			(3) ondersteuning coaching	direct inzetbaar	geen kosten		CBO en Motivaction	http://www.zelfmanagement.com/zorgverleners/vragenlijst-zelfmanagement/			
WHO-5 vragenlijst - Five Item Well Being Index	Signaleringsinstrument voor depressieve klachten met bewezen geschiktheid voor mensen met type 1 of type 2 diabetes. Een signaleringsvragenlijst biedt structuur en handvatten om gezamenlijk eventuele problemen te bespreken, te bepalen of er behoefte aan extra ondersteuning bestaat en wie deze zorg het beste kan verlenen.	De WHO-5 vragenlijst bestaat uit 5 vragen over het welbevinden. Hoe hoger de score hoe kleiner de aanwijzingen voor een sombere stemming of depressieve klachten. De uitkomst van een vragenlijst is geen diagnose, maar kan een verdenking opleveren van depressieve klachten.	diabetes 1; diabetes 2	gevalideerd	Opgenomen in richtlijn Signalering en monitoring van depressieve klachten - NDF /		scholing gewenst	herkennen depressieve klachten, omgaan met signalerings-vragenlijsten, communicatie/ counselingsvaardigheden en inzicht in de verwijz-mogelijkheden.		Nederlandse Diabetes Federatie	http://www.zorgstandaarddiabetes.nl/wp-content/uploads/2014/01/signaleringsvragenlijsten-bij-diabetes-en-depressieve-klachten.pdf			
Vertrouwen in Diabetes Zelfzorg vragenlijst (VDZ) oftewel de Confidence in Diabetes Self-Care-CIDS)	Dit instrument meet self-efficacy (eigen effectiviteit of waargenomen competentie) van diabetes type 1-patiënten bij zelfzorgactiviteiten, met als doel om een inschatting te kunnen maken van lemans vertrouwen dat in zijn eigen mogelijkheden of competenties t.a.v. de diabetes specifieke zorgactiviteiten. Voor mensen met type 2 diabetes is een internationale versie beschikbaar.	Het gaat om zelfzorgactiviteiten die nodig zijn om met diabetes om te gaan: voeding, medicatie, beweging, voetcontrole, bloedsuikercontrole en verhelpen hypo/hyper. Dit is een zelfrapportage-instrument. Het gaat om de self-efficacy op het moment van afname. Het instrument bevat in totaal 20 items, in het instrument is een korte invulinstructie opgenomen, wijze van score op een vijfpuntschaal van 1 (nee, dat kan ik zeker niet) tot 5 (ja, dat kan ik zeker).	diabetes 1; diabetes 2	gevalideerd		(3) ondersteuning coaching	direct inzetbaar	geen kosten		VU MC	http://www.vumc.com/branch/diabetes-psychology/Measures/384995/			
Ziekteperceptie vragenlijst IPQ-K	Met 9 vragen inventariseert deze lijst gedachten van patiënten over hun gezondheidsproblemen. Het in kaart brengen van de ziekteperceptie geeft informatie die richtinggevend kan zijn voor de behandeling.	Zie: Instructies voor de afname van bovengenoemde ziekteperceptievragenlijst IPQ-Q. http://www.fysiovrage.nl/docs/pdf/Meetprotocol%20Ziekteperceptie%20vragenlijst%20IPQ-K.pdf	generiek			(3) ondersteuning coaching	geen scholing nodig		geen kosten	Vragenlijst FYSIQ	http://www.fysiovrage.nl/docs/pdf/Ziekteperceptie%20vragenlijst%20IPQ-K.pdf			toegevoegd

Naam instrument (op alfabetische volgorde)	Omschrijving	Globale werkwijze / aanbod	Doelgroep / in te zetten bij specifieke doelgroep ofwel generiek	Effectiviteit aangetoond (ja/nee/niet bekend)	Bijzonderheden t.a.v. effectiviteit, validatie	Te gebruiken bij -(-1) visieontwikkeling; (-2) inzicht in competenties; (-3) ondersteuning coaching; (4) educatie; (5) gezamenlijke besluitvorming; (6) voorbereiding consult door patiënt	Scholing gewenst / vereist / geen scholing nodig / direct inzetbaar	Bijzonderheden scholing	Kosten instrument / tool	Waar te vinden	websiteadres (voor niet digitale versie)	Contactpersoon methode / instrument	Organisaties die werken met methode / instrument	Instrument is toegevoegd t.o.v. eerste versie toolkit v1.0
Laaggeletterdheid / Gezondheidsvaardigheden in beeld														
ABC training Diabetes - Pharos	Effectieve zorgverlening en leefstijlbegeleiding aan migranten en laaggeletterden in de eerste lijn. Deze training is ontwikkeld door Pharos binnen het Nationaal Actieprogramma Diabetes met medewerking van het Nederlands Huisartsen Genootschap en de EADV, de beroepsorganisatie voor diabeteszorgverleners. Deze training is bedoeld voor multidisciplinaire teams van zorgverleners in gezondheidscentra die zorg verlenen aan migranten en laaggeletterden.	Met deze training verkrijgen zorgverleners meer kennis en inzicht in culturele aspecten van ziektebeleving en de leefstijl van (pre-) diabetespatiënten. Ook leren zij effectief te communiceren met hun patiënten. Inhoud training in twee dagdelen van 3,5 uur: 1. Culturele aspecten van ziektebeleving en gezondheidsgedrag; 2. Motiveren tot gedragsverandering in de praktijk; 3. Leren herkennen van lage gezondheidsvaardigheden en laaggeletterdheid; 4. De invloed van een lage scholing op basisvaardigheden, leerstijl en abstractieniveau; 5. Communicatie aanpassen aan patiënten met een lage scholingsachtergrond; 6. Samenwerken in het team rond de patiënt.	diabetes 1; diabetes 2			(3) ondersteuning coaching	scholing gewenst	scholing wordt op maat en op verzoek aangeboden	afhankelijk van aanbod	Pharos Expertisecentrum Gezondheidsverschillen	http://www.pharos.nl/nl/kenisecentrum/algemeen/nieuws/741/trainingsaanbod-voor-eerstelijnszorgverleners-abc-diabetes			
Begrijp je lichaam	Om professionals in de zorg en preventie van goed en belangrijker nog, eenvoudig te begrijpen voorlichtingsmateriaal te voorzien hebben het CBO, de Landelijke Huisartsen Vereniging, het Nederlands Huisartsen Genootschap, Stichting Lezen & Schrijven, Stichting Expertisecentrum ETW.nl en Pharos hun krachten gebundeld. Het resultaat is de praktische voorlichtingsmap 'Begrijp je lichaam'. In deze map zitten eenvoudige afbeeldingen en teksten over het menselijk lichaam en veelvoorkomende klachten.	Eenvoudige afbeeldingen en teksten over het menselijk lichaam en veelvoorkomende gezondheidsproblemen voor laaggeletterde patiënten. De voorlichtingsmap is te gebruiken in de voorlichting aan autochtone en allochtone laaggeletterde patiënten. Aan de hand van de tekeningen en de uitleg krijgt de patiënt inzicht in zijn klachten, in de werking van belangrijke organen en de plek van deze organen in het lichaam. Ook wordt duidelijk wat patiënten zelf kunnen doen om hun klachten te verminderen. De kernboodschap voor de patiënt staat ook op papier. De teksten zijn geschreven in eenvoudig Nederlands.	generiek	?		(3) ondersteuning coaching; (4) educatie			Gratis, alleen € 10,00 verzendkosten	CBO	http://www.cbo.nl/webshop	mailto:bestelinfo@cbo.nl		toegevoegd
Checklist 'Communicatie op maat van laaggeletterden'	Met deze checklist kan de zorgverlener zijn taalgebruik onder de loep nemen.	De checklist bestaat uit 16 korte vragen aangevuld met uitleg/tips. Voorbeeldvragen zijn: • Herhaalt u de belangrijkste punten? • Moedigt u patiënten aan om vragen te stellen? • Bevestigt u dat u de patiënt begrijpt? • Gebruikt u eenvoudige taal? Maar blijft u de patiënt als volwassen persoon aanspreken? • Maakt u tekeningen, gebruikt u illustraties of demonstreert u met 3-dimensionale modellen? Zorg dat deze duidelijk zijn en geen extra vragen oproepen.	generiek			(3) ondersteuning coaching	direct inzetbaar		geen kosten	LHV	https://www.lhv.nl/service/toolkit-laaggeletterdheid			
Checklist 'Observaties in de huisartsenpraktijk'	Met deze checklist kan de zorgverlener nagaan of de huisartsenpraktijk is ingesteld op laaggeletterden.	De checklist heeft een aantal vragen aan de hand van 5 onderwerpen: • telefonische communicatie • digitale communicatie • praktijkentree • praktijkinrichting • praktijkorganisatie. De checklist is onderdeel van de toolkit laaggeletterdheid van de LHV.	generiek			(3) ondersteuning coaching	direct inzetbaar		geen kosten	LHV	https://www.lhv.nl/service/toolkit-laaggeletterdheid			
Gespreksleidraad laaggeletterdheid	Deze brochure is bedoeld om u een handreiking te bieden om signalen van laaggeletterdheid te herkennen, laaggeletterdheid bespreekbaar te maken en de doelgroep te verwijzen naar het volwassenenonderwijs. Verder biedt deze brochure achtergrondinformatie over het verschijnsel laaggeletterdheid.	Zes richtlijnen voor het bespreekbaar maken van laaggeletterdheid. Een leidraad bij wat je kunt doen als je ontdekt dat iemand laaggeletterd is.	generiek			(3) ondersteuning coaching	direct inzetbaar		geen kosten	CINOP	http://www.gezondheidsvaardigheden.nl/wordpress/wp-content/uploads/2017/10/Laaggeletterdheid-Leidraad-voor-doorverwijzers.pdf			
Handreiking laaggeletterdheid GGD Nederland	Leidraad voor het herkennen, omgaan met en doorverwijzen van laaggeletterden door medewerkers van de GGD'en. De handreiking biedt inspiratie voor zorgverleners die alert willen zijn op laaggeletterdheid.	De handreiking biedt vijf praktische aanbevelingen: Stel een coördinator aan; Vergroot uw kennis; Herken en verwijz door; Integreer de aanpak in uw dagelijks werk; Maak uw communicatie toegankelijk.	generiek			(3) ondersteuning coaching	direct inzetbaar			GGD Nederland	http://www.ggdennismet.nl/files/21254ms1328603824&action=download			
'Herkenningwijzer Laaggeletterdheid	Document op boekenlegerformaat met een beschrijving van signalen en veelgebruikte smoezen die duiden op een taalachterstand. Om hen te kunnen helpen is het belangrijk dat zorgverleners kenmerken van laaggeletterdheid herkennen.	De herkenningwijzer geeft handvatten en tips om de taalachterstand te herkennen, begrip te tonen en het probleem bespreekbaar te maken.	generiek			(3) ondersteuning coaching	direct inzetbaar		geen kosten	Stichting Lezen & Schrijven	http://www.lezenenschrijven.nl/assets/uploads/download/ads/herkenningwijzer_algemeen.pdf			
Praten-platen over diabetes	Map met tekeningen en foto's over diabetes. Bevat suggesties voor zorgverleners over hoe zij kunnen omgaan met kennis en vaardigheden en met de sociale en culturele achtergrond van een patiënt. Naast uitleg over de ziekte wordt vooral aandacht besteed aan leefstijladviezen.	Aan de hand van de afbeeldingen geeft de zorgverlener de patiënt inzicht in het verloop van de ziekte en de behandeling. De voorlichtingsmap bestaat uit: een handleiding, 58 platen en beschrijving in een A4-map.	diabetes 1; diabetes 2			(4) educatie	geen scholing nodig		€ 53,87 inclusief BTW- en verzendkosten	CBO / NIGZ			Ontwikkelde door NIGZ, verkrijgbaar bij CBO; MAIL: beste@cbo.nl	toegevoegd
Scholing Gezondheidsvaardigheden: 'Mijn patiënt begrijpt me niet'	Bijtscholing over gezondheidsvaardigheden voor alle professionals in de zorg en gezondheidsbevordering. Voor iedereen die - zich regelmatig afvraagt of uw cliënten of patiënten uw informatie begrijpen; - het gevoel heeft dat adviezen herhaaldelijk uitgelegd moeten worden; - wil weten hoe zijn/haar communicatie het best aangepast kan worden zodat patiënten of cliënten de informatie beter begrijpen.	Inhoud van de bijscholing: Theorie gezondheidsvaardigheden; Hoe herkent u mensen met lage gezondheidsvaardigheden?; Hoe kunt u uw mondelinge, schriftelijke en visuele communicatie vormgeven voor mensen met lage gezondheidsvaardigheden? De inhoud, lengte en type interactieve werkvormen worden aangepast op de grootte, wensen en achtergrond van de groep. Duur van de bijscholing kan variëren van 0,5 uur (lezing) tot een paar uur durende training.	generiek			(3) ondersteuning coaching	scholing gewenst		afhankelijk van aanbod	CBO	http://www.cbo.nl/scholing/gezondheidsvaardigheden-min-patient-begrijpt-me-niet			
Stappenplan Aanpak laaggeletterdheid bij patiënten	Een leidraad om binnen de zorgorganisatie of -praktijk aan de slag te gaan met laaggeletterdheid bij patiënten. Het vijfstappenplan staat vol informatie en tips om structureel aandacht te besteden aan laaggeletterdheid bij patiënten.	Een stappenplan met vijf thema's: 1 Strategie ontwikkelen; 2 Bewustwording creëren; 3 Signaleren en doorpakken; 4 Communicatie aanpassen; 5 Borgen in beleid. De thema's zijn stap voor stap te volgen, maar ook kunnen willekeurige stappen gekozen worden of naar eigen inzicht stappen combineren.	generiek			(3) ondersteuning coaching	direct inzetbaar		geen kosten	Stichting Lezen en schrijven	http://www.lezenenschrijven.nl/assets/uploads/download/ads/lens5_Stappenplan_patiënt_WEB.pdf			
Toolkit Laaggeletterdheid	De 'Toolkit Laaggeletterdheid' biedt huisartsenpraktijken een checklist om laaggeletterdheid te herkennen. Ook bevat het een checklist die handvatten geeft in de communicatie met patiënten die minder goed kunnen lezen.	Inhoud en tools: 1. Laaggeletterden in beeld: Tools: 1.1 Korte film Gezondheidsvaardigheden; 2: Aan de balie en de telefoon: Tools: 2.1 Herkenningwijzer voor de gezondheidszorgsector; 2.2. E-Learningsmodule Laaggeletterdheid voor praktijkassistenten; 3. Tijdens het spreekuur: 3.1. Tools: Checklist Communicatie op maat voor laaggeletterden. 4. Medicatie en (door) verwijzen 4.1 Tools: 5 Kaartjes van landelijke belijng; 5. Praktijkinrichting 5.1. Tools: Observaties in de praktijk en Poster voor de praktijk	generiek			(3) ondersteuning coaching	direct inzetbaar		geen kosten	LHV	https://www.lhv.nl/service/toolkit-laaggeletterdheid			
Toolkit 'Gezonde Taal, omgaan met laaggeletterdheid in de zorg	Informatie over de risico's voor patiënten en misverstanden die kunnen ontstaan als patiënten onvoldoende geletterd zijn. Daarnaast bevat de toolkit richtlijnen voor begeleiding van patiënten en een methode waarmee poliklinieken hun proces beter kunnen inrichten op laaggeletterden.	De toolkit richt zich in haar aanpak op twee doelgroepen: patiënten en medewerkers. Voor beide doelgroepen is een apart traject uitgezet. Voor medewerkers onder de naam 'Taal op de Werkvloer'. Voor patiënten onder de naam 'Vertel het ons'. Toolkit met kaarten en praktische hulpmiddelen die je als zorgverlener direct in de praktijk kunt gebruiken.	generiek			(3) ondersteuning coaching	direct inzetbaar		geen kosten	UMC	http://www.gezondheidsvaardigheden.nl/wordpress/wp-content/uploads/2017/12/762009-Handleiding-toolkit-Gezonde-Taal1.pdf			

Naam instrument (op alfabetische volgorde)	Omschrijving	Globale werkwijze / aanbod	Doelgroep / in te zetten bij specifieke doelgroep ofwel generiek	Effectiviteit aangetoond (ja/nee/niet bekend)	Bijzonderheden t.a.v. effectiviteit, validatie	Te gebruiken bij - (1) visieontwikkeling; - (2) inzicht in competenties; - (3) ondersteuning coaching; (4) educatie; (5) gezamenlijke besluitvorming; (6) voorbereiding consult door patiënt	Scholing gewenst / vereist / geen scholing nodig / direct inzetbaar	Bijzonderheden scholing	Kosten instrument / tool	Waar te vinden	websiteadres (voor niet digitale versie)	Contactpersoon methode / instrument	Organisaties die werken met methode / instrument	Instrument is toegevoegd t.o.v. eerste versie toolkit v1.0
Training 'Heb ik het goed uitgelegd?'	Effectief communiceren met migranten met een lage scholing en beperkt Nederlands'. De training geeft zorgverleners inzicht in hoe zij vragen, informatie en adviezen aan kunnen passen aan het scholingsniveau en de beheersing van het Nederlands van de patiënt.	Werkwijze: • De training is praktisch van opzet en gaat uit van vragen, ervaringen en casuïstiek uit de dagelijkse praktijk van de deelnemers. • De trainers creëren een open en veilige sfeer die zorgverleners uitnodigt om vragen en twijfels te delen.	generiek			(3) ondersteuning coaching			€ 295,- per deelnemer, inclusief lesmap	Pharos Expertisecentrum Gezondheidsverschillen	http://www.pharos.nl/nl/kenniscentrum/algemeen/trainingen/peaccrediteerde-trainingen/1/heb-ik-het-goed-uitgelegd-effectief-communiceren-met-migranten-met-een-lage-scholing-en-beperkt-nederlands			
Voorlichtingspil voor gedragsverandering	Een praktisch hulpmiddel dat de professional in staat stelt in het voorlichtingsgesprek te blijven aansluiten bij patiënten/cliënten, de inhoud van hun boodschap af te stemmen en zo samen het doel van het gesprek te bereiken. De Voorlichtingspil gaat uit van het gedrag en het probleemoplossend vermogen van mensen. Verandering van gedrag komt pas tot stand nadat een aantal achterenvolgende stappen (openstaan, begrijpen, willen, kunnen, doen en blijven doen) doorlopen is. Deze 6 stappen zijn de basis van de Voorlichtingspil.	Stappenreeks voor gedragsverandering, met 6 stappen voor de patiënt: openstaan, begrijpen, willen, kunnen, doen, blijven doen. En 6 aandachtspunten voor de zorgverlener of voorlichter.	generiek			(3) ondersteuning coaching		geen kosten	CBO/NIGZ	http://www.gezondheidsvaardigheden.nl/woordpress/wp-content/uploads/2012/10/Voorlichtingspil.pdf				
Groeps- en individueel aanbod dat zelfmanagement ondersteunt door getrainde en geschoolde zorgverlener														
Conversation Mapping, groepsbijeenkomsten	Interactief, visueel en verbaal hulpmiddel, ontworpen om mensen met diabetes in groepsverband (3-10 personen) te betrekken bij een zinvol gesprek over diabetes. Op deze manier kunnen zij beter en effectiever omgaan met diabetes. Het zijn vier kleurrijke tekeningen waar alle onderwerpen over diabetes op behandeld worden. De insteek is dat de patiënten vooral van elkaar leren. Voor goed gebruik van Conversation Maps moet de diabetesverpleegkundige de techniek van Socratisch Motiveren kunnen beheersen.	Interactief, visueel en verbaal hulpmiddel, ontworpen om mensen met diabetes in groepsverband (3-10 personen) te betrekken bij een zinvol gesprek over diabetes. Op deze manier kunnen zij beter en effectiever omgaan met diabetes. Onderwerpen die worden behandeld zijn: • Leven met diabetes; • het mechanisme van diabetes; • beginnen met insulinothérapie.	diabetes 1; diabetes 2	?		(3) ondersteuning coaching; (4) educatie	scholing gewenst	instructie gewenst, methode Socratisch motiveren beheersen	? Ontwikkeld door Healthy Interactions in samenwerking met de Internationale Diabetes Federatie en Lilly	https://www.lillypro.nl/hub_login_form_loginloggen_verplicht		Bij HOZL doet één POH ervaring op met de Conversation Maps. Contactpersoon: Denise Barendse, Beleidsmedewerker Kwaliteit en Innovatie, 045-7470040/ 06-20436446; d.barendse@hozl.nl /	toegevoegd	
Cursus Geen woorden maar daden / Beyond good intentions	Gedragsinterventie gebaseerd op proactieve coping kan ondersteunen bij het realiseren en volhouden van een betere zelfzorg. Een theoretisch gestuurde interventie die patiënten stapsgewijs ondersteunt in het vertalen van hun goede voornemens in concreet gedrag. Door patiënten proactief te maken en hun vaardigheden zoals doelen stellen, plannen maken en evaluatie aan te leren, worden patiënten gestimuleerd hun zelfzorg zelfstandig en actief vorm te geven en vol te houden.	Een speciaal hiervoor getrainde zorgverlener geeft de cursus 'Geen woorden maar daden', die bestaat uit een combinatie van twee individuele (1 uur) en vier groepsbijeenkomsten (2 uur). Tijdens de cursus behandelt de zorgverlener de hoofdthema's van een goede zelfzorg. Deelnemers bekijken gezamenlijk waarom leefregels belangrijk zijn, en aan de hand van het vijfstappenplan leren de deelnemers hoe ze die kunnen inpassen in hun dagelijks leven, rekening houdend met hun specifieke mogelijkheden en beperkingen. Training gebaseerd op het 5 stappenplan: 1. Doel stellen; 2. Doel verkennen; 3. inschatting situatie; 4. Actie; 5. Evaluatie	diabetes 2	Ja	Begin 2014 is het UMC Utrecht in samenwerking met GGZ psycholoog Anita Veltink een onderzoek gestart naar de langere termijn effecten van de cursus 'Beyond Good Intentions'. Na 9 maanden is de cursus bewezen effectief, nu worden de effecten na 2,5 jaar onderzocht. Dit onderzoek wordt samen met zorgorganisatie PoZoB gedaan.	(3) ondersteuning coaching	scholing gewenst	in aanbieden training		http://www.tijdschriftpraktijkondersteuning.nl/archief/volledig/d58-van-willen-naar-komen-succesvolle-zelfzorg-bij-diabetes.html ; http://ber.oxfordjournals.org/content/23/1/53.full		DOH; PoZoB	toegevoegd	
Diabetesrevalidatieprogramma	Het Diabetesrevalidatieprogramma is erop gericht dat mensen met Diabetes Mellitus (weer) de regie kunnen nemen voor hun leven met Diabetes Mellitus. In groepsverband en in individuele consulten doen deelnemers kennis, inzicht en vaardigheden op en worden zij ondersteund door het multidisciplinaire team om individuele problemen aan te pakken en barrières te overwinnen (empowerment).	Diabetesrevalidatie programma, gericht op mensen met diabetes en onvoldoende regulatie of acceptatie van de diabetes. Dit programma wordt in meerdere dagdelen gegeven, en de multidisciplinaire inzet van hulpverleners heeft tot uitstekende lange termijn resultaten geleid. Blijvende verbetering van de diabetesregulatie en sterke verbetering in alle facetten van 'Health Related Quality of Life' zijn hierdoor bereikt. Verschillende modules: 1. Groepsdagbehandeling 'Kunnen, durven, willen' 2. Overgewicht en afvallen; 3. Voetmodule; 4. HypoBewust; 5. Hypo-unawareness.	diabetes 1; diabetes 2	ja		(3) ondersteuning coaching; (4) educatie	scholing gewenst	onvoldoende regulatie of acceptatie van de diabetes		UMCG - Centrum voor revalidatie	https://www.umcg.nl/SiteCollectionDocuments/Zorg/OB/D/Diabetesrevalidatie_VLC241_1003.pdf	www.centrumvoorrevalidatie.umcg.nl	Centrum voor Revalidatie locatie Beatrixoord, UMG Groningen	toegevoegd
DIEP	DIEP is een interactief internetprogramma (website) met informatie over diabetes, die zelfmanagement door de patiënt wil bevorderen en het contact tussen zorgverlener en patiënt wil ondersteunen. Het betreft een website op maat (toegepast op situatie van de patiënt en de actieve betrokkenheid van de patiënt) als ondersteunend element in de contact met de zorgverlener.	Het programma zal het meest effect opleveren wanneer het als structureel onderdeel van educatie door de zorgverlener ingezet wordt, samen met het gebruik van de hulpmiddelen in het programma zoals het werkboek.	diabetes 2			(4) educatie	geen scholing nodig			DIEP	http://www.diep.info/			toegevoegd
Gemeenschappelijk Medisch consult	Het Gezamenlijk Medisch Consult is een vorm van consultvoering waarbij 6 tot 12 patiënten tegelijkertijd worden gezien door een zorgverlener. De zorgverlener bespreekt met de patiënten één voor één het ziekteverloop en beantwoordt zijn of haar vragen. Het toepassen van dit concept verbetert het zelfmanagement en de tevredenheid van de patiënten. Doordat patiënten van anderen horen hoe zij een bepaald doel bereikt of een obstakel overwonnen hebben, worden mogelijke barrières voor gedragsverandering opgeheven.	Om met het het Gezamenlijk Medisch Consult (GMC) biedt CBO een training op maat aan. Elk GMC is anders, maar gaat in de basis uit van dezelfde principes. Tijdens de training komt in ieder geval de theorie rondom het GMC, de praktische elementen van het GMC, het ontwerp van uw eigen GMC en het oefenen van de benodigde vaardigheden aan bod.	generiek				scholing gewenst	scholing beschikbaar bij CBO		CBO	http://www.cbo.nl/themes/communiceren-in-de-zorg/projecten/het-gezamenlijk-medisch-consult-amc	Matthijs Zwier		
Handboek organisatie patiëntenbijeenkomsten	Dit handboek is bestemd voor iedereen die patiëntenbijeenkomsten wil organiseren om mensen met diabetes type 2 en partners te motiveren de regie te nemen in hun zorgproces. Het is een verslag van ervaringen, indrukken en ideeën die zijn opgedaan met de pilotbijeenkomsten. Het bevat aanbevelingen en handvatten om mee te beginnen.	Het handboek is chronologisch ingedeeld. Beschrijving van de eerste, oriënterende fase; beschrijving van het organiseren en voorbereiden van de bijeenkomsten; beschrijving van de bijeenkomsten zelf en ten slotte de evaluatie en afronding. Elk hoofdstuk wordt afgesloten met praktische tips.	diabetes 2			(3) ondersteuning coaching	direct inzetbaar		geen kosten	DVN	http://www.actieprogramma-diabetes.nl/images/stories/downloads/handboek_organisatie_patientenbijeenkomsten-v1.pdf			
Leefstijlcoach, individuele begeleiding en groepsbegeleiding	De Academie voor Leefstijl en Gezondheid (AVLEG) en zorgverzekeraar CZ zijn een driejarige proef gestart waarbij patiënten leefstijlcoaching krijgen aangeboden om chronische ziekten te voorkomen of te stabiliseren. De coaches hebben de post-HBO-opleiding tot leefstijlcoach gevolgd aan de Academie voor Leefstijl en Gezondheid, en zijn geregistreerd in het landelijk kwaliteitsregister van de Nederlandse Beroepsvereniging van Leefstijlprofessionals. De proef vindt plaats in Oosterhout, Parkstad en Den Bosch. De proef wordt wetenschappelijk geëvalueerd door o.a. Universiteit Maastricht. Naar aanleiding van de resultaten besluit de NZa of leefstijlcoaching een vaste plek krijgt in de basisverzekering. Het project loopt van april 2014 – maart 2018.	Patiënten met (een hoog risico op) een chronische aandoening (diabetes, hart- en vaatziekten en obesitas) gerelateerd aan de leefstijl die extra begeleiding krijgen op het gebied van beweging en voeding. Het programma bestaat uit 8 groeps- en 4 individuele bijeenkomsten in een tijdsbestek van 32 weken (de groepsbijeenkomsten bestaan uit 10 – 12 personen en duren 1,5 uur). De doelstelling van deze studie is om de implementatie van de HBO-opleide leefstijlcoach als regievoerder binnen de Gecombineerde Leefstijlinterventie te monitoren in termen van proces (instroom, kwaliteit, barrières, compliance, competenties, patiënttevredenheid) en effect (motivatieverandering, gedragsverandering, verandering in lichaamssamenstelling, kwaliteit van leven).	diabetes 2; hart- en vaatziekten; obesitas	onderzoek loopt		(3) ondersteuning coaching; (4) educatie	scholing noodzakelijk		€4.380,- exclusief BTW (21%) en exclusief examenkosten, materialen en literatuur. Zie: Academie voor Leefstijl en Gezondheid: http://www.avleg.nl/kosten-en-data/	Academie voor leefstijl en Gezondheid	http://www.avleg.nl/kosten-en-data/		Regio Oosterhout (Zorggroep ZORROO) en Parkstad (Zorggroep HOZL) richt de leefstijlcoach zich op volwassenen met (een hoog risico op) chronische aandoeningen. In Den Bosch zal de leefstijlcoach zich richten op kinderen tot 18 jaar met fors overgewicht en obesitas.	toegevoegd

Naam instrument (op alfabetische volgorde)	Omschrijving	Globale werkwijze / aanbod	Doelgroep / in te zetten bij specifieke doelgroep ofwel generiek	Effectiviteit aangetoond (ja/nee/niet bekend)	Bijzonderheden t.a.v effectiviteit, validatie	Te gebruiken bij -(1) visieontwikkeling; -(2) inzicht in competenties; -(3) ondersteuning coaching; (4) educatie; (5) gezamenlijke besluitvorming; (6) voorbereiding consult door patiënt	Scholing gewenst / vereist / geen scholing nodig / direct inzetbaar	Bijzonderheden scholing	Kosten instrument / tool	Waar te vinden	websiteadres (voor niet digitale versie)	Contactpersoon methode / instrument	Organisaties die werken met methode / instrument	Instrument is toegevoegd t.o.v. eerste versie toolkit v1.0
Patiëntveiligheidskaarten - Algemeen	De NPCF ontwikkelde samen met een aantal patiëntenorganisaties zelfmanagement kaarten om patiënten te ondersteunen bij het nemen van regie en om meer grip op hun aandoening en zorg te krijgen. Een patiëntveiligheidskaart is een hulpmiddel voor zowel patiënten als zorgverleners. Voor de herkenbaarheid van de patiëntveiligheidskaarten is gekozen voor een kleurrijk ontwerp met aansprekende cartoons van Gerrit de Jager. Eén set kaarten is speciaal ontworpen rond het thema regie en heeft als titel 'Meer regie: tips voor mensen met een chronische aandoening'.	Zorgverleners en/of medewerkers in een zorginstelling kunnen op deze website kaarten downloaden, teksten bewerken of zelf samenstellen. Een uitgebreide handleiding is te vinden op: http://www.mijnzorgveilig.nl/handleiding/index.php	generiek	?		(4) educatie	geen scholing nodig			NPCF	http://www.mijnzorgveilig.nl/index.php			toegevoegd
PRISMA-Diabetes - PRO-actieve Interdisciplinaire Self Management educatie	Een groepseducatieprogramma speciaal ontwikkeld voor mensen met diabetes type 2 waarvoor de zorgverlener specifiek getraind wordt. De methodiek is gebaseerd op gedragswetenschappelijke theorieën die effectief zijn gebleken op het gebied van zelfmanagementeducatie, het ontwikkelen van individuele motivatie en het verkrijgen van controle over de aandoening.	Het VUMc biedt PRISMA train-de-trainercursussen aan, om bekend te raken met het programma en met de methodiek. Tijdens de cursus gaat de trainer actief op zoek naar misvattingen en naar interne motivatie voor gedragsverandering. De trainer zet de deelnemers aan om actief mee te denken en laat het verhaal uit de groep komen door het stellen van vragen in plaats van vertellen/doceren. Tot slot maakt de trainer de vertaalslag naar wat de deelnemers nou zelf kan doen om zijn/haar diabetes te beïnvloeden en stimuleert de deelnemer een persoonlijk actieplan te maken met SMART-doelstellingen.	diabetes 1; diabetes 2	ja	evidence based groepseducatie programma voor mensen met type 2 diabetes	(3) ondersteuning coaching	scholing noodzakelijk	train-de-trainercursus	€795 per persoon. 2 dagen van 9.30-17.00 uur. In company training op aanvraag.	VUMC	http://www.prisma-diabetes.nl/trainerwoorden.html	Claudette van Kampen	VUMC; Medrie	
Cursus 'Kleur je leven'	Kleurjeleven.nl is een effectief, online behandelprogramma voor mensen met lichte tot matige depressieve klachten met begeleiding op afstand door een psycholoog. Ontwikkeld door Trimbos instituut, aangeboden door Mentalshare Direct, een maatschappelijke onderneming zonder winstoogmerk. Het doel van Mentalshare Direct is het toegankelijk maken van digitale zorg (ook wel e-mental health genoemd) en bewezen online programma's voor zoveel mogelijk mensen met psychische problemen. Kan aangeboden worden ism externe psycholoog, maar ook door huisarts of praktijkondersteuner GGZ in de huisartspraktijk.	Het programma bestaat uit 8 lessen met bijbehorende oefeningen en huiswerk. Daarnaast houdt de cliënt een stemmingdagboek bij. Het programma is gebaseerd op de cognitieve gedragstherapie. Het programma wordt zelfstandig via internet doorlopen, onder telefonische begeleiding van een GZ-psycholoog. Cliënten kunnen zich via het internet direct aanmelden. Voorafgaand aan de deelname van het programma wordt de cliënt gescreend door middel van een vragenlijst. Indien uit de vragenlijst blijkt dat de cliënt lichte tot matige depressieve klachten heeft, wordt de cliënt gebeld voor een informatiesprek.	depressieve klachten	Ja		(3) ondersteuning coaching		geen kosten	Kleur je leven	http://www.kleurjeleven.nl/				toegevoegd
Shared Decision tools; Gedeelde besluitvorming														
COMRADE- nederlandse versie	Vragenlijst van twintig items die de tevredenheid van de patiënt meet over de communicatie met de professional t.a.v. behandeling of gemaakte keuzes in het geval van risico op hart- en vaatziekten. Ook meet deze vragenlijst het vertrouwen van de patiënt in de beslissing die genomen is. Het achterliggend principe is dat de patiënt betrokken wordt bij het nemen van beslissingen over de zorg en het zorgproces en op die manier bijdraagt aan shared decision making.	Vragenlijst door de patiënt in te vullen	volwassenen, ouderen met risico op hart- en vaatziekten	?		(5) gezamenlijke besluitvorming	geen scholing nodig	nee	Zuyd Hogeschool / meetinstrumenten	http://www.meetinstrumentenzorg.nl/Portals/0/bestanden/388_1_N.pdf				toegevoegd
Decisional conflict scale	De 'decisional conflict scale' meet op drie punten: 1. onzekerheid over het kiezen tussen alternatieven; 2. factoren die bijdragen aan onzekerheid; 3. waargenomen effectiviteit van het besluit.	Er zijn verschillende vragenlijsten: 1. Vragenlijst van zestien items die de mate van beslissingsambivalentie meet die patiënten ervaren bij het nemen van beslissingen over hun gezondheid. Beschikbaar in het Engels, Frans, Deens, Chinees, Spaans, Duits, Japans en Italiaans. Niet in N-ersie. 2. Vragenlijst voor mensen met lage gezondheidsvaardigheden/laaggeletterdheid met 10 vragen in Engels en Spaans; En een SURE-test met 34 vragen in Engels en Frans.	generiek											toegevoegd
Decision Evaluation Scale	Vragenlijst van vijftien items waarmee de patiënt een medische beslissing evalueert.	De 'Decision Evaluation Scale' is een 15-items vragenlijst waarmee de patiënt een medische beslissing evalueert. De 15 items van de vragenlijst zijn ingedeeld in drie Rasch-schalen: Satisfaction-Uncertainty, Informed Choice en Decision Control. De patient scoort op de vragen op een vijfpuntsschaal.	generiek	?		(5) gezamenlijke besluitvorming		nee	Hogeschool ZUYD - meetinstrumenten	http://www.meetinstrumentenzorg.nl/Portals/0/bestanden/338_3_N.pdf	p.stalmeier@ebh.umcn.nl			toegevoegd
3goede vragen	Hulpmiddel voor de patiënt om met de behandelaar in gesprek te gaan over de behandeling. Als een patiënt naar zijn arts gaat voor onderzoek of behandeling heeft hij altijd meerdere keuzemogelijkheden. Welke behandeling of welk onderzoek het beste bij de patiënt past, hangt van een aantal zaken af. Bijvoorbeeld van de risico's en de bijwerkingen, zijn leefstijl en omstandigheden, beroep en wensen.	Als hulp om met zijn arts deze zaken op een rijtje te krijgen tijdens het consult kan de patiënt gebruik maken van de hulpmiddelen folder, visitekaartje of ansichtkaart met daarop de drie volgende vragen: 1. Wat zijn mijn mogelijkheden? 2. Wat zijn de voor- en nadelen van die mogelijkheden? 3. Wat betekent dat in mijn situatie?	generiek	onderzoek loopt	wordt momenteel getest door Patiëntenfederatie NPCF, RadboudUMC	(5) gezamenlijke besluitvorming; (6) voorbereiding consult door patiënt	geen scholing nodig			Patiëntenfederatie NPCF en de Federatie Medisch Specialisten i.s.m. het Radboudumc	http://3goedevragen.nl/			toegevoegd
Foto-interview	Een foto-interview is een hulpmiddel voor kinderen tussen de 6 en 12 jaar. Het helpt hen om de juiste vragen te stellen aan de zorgverlener en om tot gezamenlijke besluitvorming te komen. De foto's zijn verdeeld in: zelfverzorging, school/huistaken, sport/beweging en hobby. Er bestaan twee versies van het FI: Basisschool-versie groep 3 t/m 8 en een Voortgezet onderwijs-versie vanaf de start in de brugklas.	Kinderen vinden het vaak moeilijk om aan te geven wat ze veranderd willen zien, terwijl hun eigen inbreng belangrijk is om echte veranderingen tot stand te brengen. Het kind kan binnen de domeinen zelfverzorging, school/huistaken, sport/beweging en hobby uit 100 foto's kiezen en op verschillende manieren middels beoordelingskaartjes scoren. Verder wordt aan het kind de 'wondervraag' gesteld: wat zou er verbeteren als er een wonder zou gebeuren?	kinderen 6 tot 12 jaar met een verscheidenheid aan diagnoses en fysieke beperkingen		De methodologische kwaliteit van het foto-interview is nog niet onderzocht. Er is wel aangetoond dat als naar kinderen geluisterd wordt de attributiestijl veranderd en het kind een actieve rol in het verbeteren van zijn eigen handelen inneemt.	(5) gezamenlijke besluitvorming	scholing gewenst	een geofende omgang met COSA (zelfevaluatie instrument) en COPM (semigestructureerd interview) is een voordeel	€ 160,- per versie	Hogeschool ZUYD - meetinstrumenten	http://meetinstrumentenzorg.nl/Portals/0/bestanden/369_1_N.pdf			toegevoegd
Handreiking gezamenlijke besluitvorming	Handreiking voor zorgverleners om gezamenlijke besluitvorming in de praktijk vorm te geven.	Deze handreiking (aanpak) kent 4 fasen: Voorbereiding, Samen doelen opstellen, Samen zorgafspraken maken en Evalueren. De fasen komen niet noodzakelijkerwijs in één gesprek aan de orde en kunnen over meerdere gesprekken worden verdeeld.	generiek			(5) gezamenlijke besluitvorming		nee	Ontwikkeld door NHG/ InEen / Universiteit van Maastricht en Zuyd Hogeschool. Beschikbaar in september 2015.			Frederik Vogelzang - InEen		toegevoegd
Keuzehulp bij therapeutische beslissingen voor diabetespatiënten: Patient-oriented treatment decision aid for risk factor management in patients with diabetes (PORTDA-diab)	De PORTDA-diab is een keuzehulp met persoonlijke informatie voor diabetespatiënten en behandelopties voor verschillende risicofactoren. De keuzehulp is ontwikkeld en gebruikt in het door ZonMw gefinancierde praktijkproject "Risk management in patients with diabetes mellitus: development and evaluation of a patient-oriented treatment decision aid (PTDA)" (2011-2013)	Op basis van de gegevens uit het databestand van de huisarts, zonodig aangevuld door de patiënt, wordt berekend wat de kansen zijn voor de patiënt op nadelige gevolgen van de diabetes. Daarmee krijgt de patiënt op maat gemaakte informatie over de risico's die hij/zij met de aandoening loopt, en wat daar aan te doen is. Deze informatie is een hulpmiddel om de patiënt te laten meebeslissen over de behandeling van de bloedsuiker, bloeddruk en/of cholesterolgehalte. Ook gaat het in op wat de patiënt zelf verder kan doen om nadelige gevolgen te voorkomen. De informatie kan de patiënt helpen om met zijn zorgverlener te bespreken welke aanpak op korte en langere termijn zinvol en haalbaar is.	diabetes 2	nee	Er is geen bewijs gevonden dat de keuzehulp de empowerment van de patiënt significant verbetert. De keuzehulp is niet in zijn volle omvang ingezet bij een groot aantal participanten. (aanvullen na Kennissynthese CBO/Nivel/RIVM)	(5) gezamenlijke besluitvorming						Prof dr P Denig/ dr J Voorham Afdeling Klinische Farmacie en Farmacologie Postbus 30.001, 9700 RB Groningen p.denig@umcg.nl; j.voorham@umcg.nl	toegevoegd	
Patiëntenkaart 'Samen beslissen zorgplan'	Samen een zorgplan maken bij een chronische ziekte: Aandachtspunten voor patiënten om samen een zorgplan te maken		generiek			(5) gezamenlijke besluitvorming								toegevoegd
Patiëntenkaart 'Samen beslissen behandeling'	Samen beslissen: tips om een behandeling te kiezen die bij u past		generiek			(5) gezamenlijke besluitvorming				NPCF: Mijn Zorg Veilig	http://www.mijnzorgveilig.nl/kaart/details.php?kaart_id=696			toegevoegd

Naam instrument (op alfabetische volgorde)	Omschrijving	Globale werkwijze / aanbod	Doelgroep / in te zetten bij specifieke doelgroep ofwel generiek	Effectiviteit aangetoond (ja/nee/niet bekend)	Bijzonderheden t.a.v. effectiviteit, validatie	Te gebruiken bij (-1) visieontwikkeling; (-2) inzicht in competenties; (-3) ondersteuning coaching; (4) educatie; (5) gezamenlijke besluitvorming; (6) voorbereiding consult door patiënt	Scholing gewenst / vereist / geen scholing nodig / direct inzetbaar	Bijzonderheden scholing	Kosten instrument / tool	Waar te vinden	websiteadres (voor niet digitale versie)	Contactpersoon methode / instrument	Organisaties die werken met methode / instrument	Instrument is toegevoegd t.o.v. eerste versie toolkit v1.0
Persoonlijke (algemene) keuzehulp bij beslissingen	Keuzehulp bestaande uit 4 stappen die geschikt is voor elke beslissing, zoals besluiten rond de gezondheid of een medische behandeling. Door de vragen in de keuzehulp te beantwoorden kunnen patiënten beter een besluit nemen en wordt het duidelijker wat deze nog aan informatie en/of steun nodig heeft om een keuze te maken.	De keuzehulp geeft inzicht in een aantal algemene zaken die dan van belang kunnen zijn voor patiënten zoals: • Wilt u na het gesprek met uw arts kiezen voor de behandeling die uw arts voorstelt, of wilt u onderzoeken of er nog andere mogelijkheden zijn? • Welke behandeling wilt u wel, en welke behandelingen wilt u niet (meer) ondergaan? • Heeft u voldoende informatie om een goede keuze voor een bepaalde behandeling te maken? • Welke informatie heeft u nog nodig en waar kunt u deze informatie vinden? • Wie kan u het beste ondersteunen bij het maken van een keuze?	generiek	?		(5) gezamenlijke besluitvorming	geen scholing nodig			Med-Decs	http://www.med-decs.org/nl/overig			toegevoegd
9 tips om samen te beslissen in de spreekkamer	70% van de patiënten wil meebeslissen over zijn of haar behandeling. Bij samen beslissen kiest u samen met de patiënt voor de behandeling en de zorg. De patiënt is dan beter geïnformeerd, heeft meer vertrouwen in de behandeling en houdt zich beter aan zijn therapie.	Een overzicht met 9 tips om de rol van coach op te pakken, naast de functies van adviseur en behandelaar	generiek	nee	De 9 tips zijn gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek van Kissling en Hamann (2008) en Van Staveren (2011).	(5) gezamenlijke besluitvorming				Vilans	http://www.vilans.nl/9-tips-om-samen-te-beslissen-in-de-spreekkamer.html?utm_source=flexmail&utm_medium=ss-mail&utm_campaign=Vilans+Nieuws	lengels@vilans.nl		toegevoegd
Thuisarts.nl	Website met keuzehulp overzicht: Thuisarts.nl geeft betrouwbare en onafhankelijke informatie van uw huisarts over gezondheid en ziekte. Thuisarts.nl is samengesteld door een team onder leiding van de sectie Voorlichting van het Nederlands Huisartsen Genootschap. Voor zorgverleners is een toolkit beschikbaar met logo, banners en teksten die men kan downloaden en plaatsen op eigen website of brieven.	Huisartsen gebruiken Thuisarts.nl als ondersteuning bij hun voorlichting aan patiënten voor, tijdens en na het consult. Thuisarts.nl is bedoeld voor mensen die informatie zoeken over gezondheid en ziekten. Kan door de patiënt gebruikt worden om: om gezond te blijven; klachten zelf aan te pakken; wanneer men zich afvraagt wanneer naar de huisarts te gaan; als voorbereiding op een gesprek met de huisarts; uitleg en adviezen na te lezen na een bezoek aan de huisarts; opzoeken van meer informatie over een onderwerp.	generiek			(4) educatie; (5) gezamenlijke besluitvorming,	geen scholing nodig		nee	NHG/Thuisarts	http://thuisarts.nl/			toegevoegd
Tools voor patiënten om consult met zorgverlener voor te bereiden														
Brochure 'wat vraag ik aan mijn arts? Tips voor in de spreekkamer' (Nederlandse Patiënten Consumenten Federatie)	Brochure met tips en voorbeeldvragen voor patiënten gericht op het voorbereiden van contact met zorgverleners.	Folder met de belangrijkste vragen om het bezoek aan de arts goed voor te bereiden en vooraf op te schrijven welke vragen de patiënt wilt stellen en welke informatie de patiënt kwijt wilt. De patiënt kan thuis op zijn gemak e.e.a. doornemen en desgewenst aanstrepen. De folder kan meegenomen worden naar de spreekkamer en om de antwoorden van de arts opschrijven.	generiek	?			geen scholing nodig		€ 1,25 per stuk inclusief verzendkosten. De folder is gratis voor lid- en aangesloten organisaties van de NPCF	NPCF	http://zoeken.npcf.nl/ci/fat/tach/get/511274100494/re-direct/1/session/12F21EvdGltZSRmJtUOTM3NDU0L3NpZC9tXhVDbibA==/file/ame/Wat%20vraag%20ik%20aan%20mijn%20arts.pdf			toegevoegd
Folder: Is alles besproken, Voor NU, ZO en LATER?	Een folder die de patiënt helpt om vooraf te bedenken wat hij zou kunnen en willen bespreken.	Zeven vragen die de patiënt door kan nemen voorafgaand aan consult: 1. Wat wil ik bespreken? Zijn er nog meer dingen om te noemen? 2. Wat wil ik in de toekomst? 3. Zijn er mentale problemen die me belemmeren? 4. Hoe gaat het lichamelijk met me? 5. Kan ik beslissingen nemen? Krijg ik genoeg ruimte om beslissingen te nemen? 6. Heb ik genoeg steun van de mensen om me heen? 7. Woon ik prettig? Is mijn leefomgeving voldoende aangepast aan mijn behoeften?	generiek	?		(6) voorbereiding consult door patiënt	geen scholing nodig			Netwerk Utrecht Zorg Ouderen	http://www.nuzo-utrecht.nl/LinkClick.aspx?FileTicket=1RQWDeOaxw%3d&tabid=284			toegevoegd
Vragenlijst 1 bij IZP diabetes Uw gezondheid	Vragenlijst met 11 vragen over gezondheid en effect op dagelijks functioneren.		diabetes 1; diabetes 2	?		(6) voorbereiding consult door patiënt	geen scholing nodig		geen kosten	NDF / NAD	http://actieprogramma diabetes.nl/images/stories/downloads/vragenlijst-1.pdf			toegevoegd
Vragenlijst 2 bij IZP diabetes uw ervaring met diabetes	Aan de hand van 5 vragen geven patiënten aan in hoeverre zij last hebben van problemen die kunnen ontstaan door hun ziekte.		diabetes 1; diabetes 2	?		(6) voorbereiding consult door patiënt	geen scholing nodig		geen kosten	NDF / NAD	http://actieprogramma diabetes.nl/images/stories/downloads/vragenlijst-2.pdf			toegevoegd
Vragenlijst 3 bij IZP diabetes uw medicijngebruik	Lijst met 4 vragen over op de manier waarop mensen omgaan met medicijngebruik.		diabetes 1; diabetes 2	?		(6) voorbereiding consult door patiënt	geen scholing nodig		geen kosten	NDF / NAD	http://actieprogramma diabetes.nl/images/stories/downloads/vragenlijst-3.pdf			toegevoegd
Diverse informatiemateriaal in te zetten bij de begeleiding van een patiënt met beperkte gezondheidsvaardigheden/ laaggeletterden.														
Algemene patiëntenkaart chronische aandoeningen: 'Meer regie'	In eerste instantie zijn de kaarten bedoeld voor de zorgverleners. Meer regie: tips voor mensen met een chronische aandoening. Cartoons rond de onderwerpen: Bedenk wat u wilt bereiken; Maak een actieplan; Denk na over wat u zelf wilt doen; Vraag naar e-health mogelijkheden; Vraag en zoek naar informatie; Ken uzelf.	De patiëntveiligheidskaarten helpen zorgverleners en patiënten in hun communicatie en ondersteunen hen bij het zelf grip krijgen op de veiligheid van hun behandeling. Zowel in de eerste als tweede lijn. Biedt de patiëntveiligheidskaart actief aan. Overhandig de kaart bijv. bij een intake of opname met de uitnodiging om aan de bel te trekken als iets niet gaat zoals afgesproken. Bij voorkeur wordt de kaart toegelicht in een gesprek tussen patiënt en zorgverlener en als communicatiemiddel ingezet om patiëntveiligheid op een constructieve manier bespreekbaar te maken.	generiek		Uit onderzoek in 2009 is gebleken dat patiënten positief oordelen over de handreiking en dat zij de tips en suggesties graag willen toepassen tijdens hun eigen behandeling.	(3) ondersteuning coaching	geen scholing nodig		geen kosten	NPCF	http://www.mijnzorgveilig.nl/kaart/zelfmanagement/index.php			toegevoegd
Diabetes risicotest, Plaatjesversie en instructievideo	Geïllustreerde versie van de Diabetes Risicotest. Speciaal ontwikkeld voor mensen met minder kennis van de Nederlandse taal.	De plaatjestest is beschikbaar als: • Diabetes Risicotest plaatjesversie (Nederlands); Diabetes Risicotest instructievideo. De video is beschikbaar in het Nederlands, Turks, Berbers en Arabisch. Informatie op website beschikbaar in diverse talen voor Turken, Marokkanen, Antillianen, Surinamers en in Arabisch.	diabetes 2; mensen met risico op diabetes			(4) educatie	geen scholing nodig		geen kosten	Klik op Diabetes	http://www.klikopdiabetes.nl/professionals/index.php/diabetes-risicotest-4			toegevoegd
Flexmessenger	Flexmessenger.nl is een online SMS service waarmee zorgprofessionals patiënten kunnen triggeren om afgesproken gedrag in gang te zetten.	Zorgprofessionals kunnen hun eigen Sets van SMS flexmessages maken om mensen gedurende dagen, weken of zelfs maanden, dagelijks dan wel een of meerdere keren per week te blijven triggeren voor nieuw gedrag.	generiek	Ja		(3) ondersteuning coaching				Flexmessenger	http://www.flexmessenger.nl			toegevoegd
POH 5minuteninfo	POH 5minuteninfo is een combinatie van Mobile health en e-Health. Met 5minuteninfo heeft de patiënt de mogelijkheid om vanuit huis via internet op speelse wijze informatie over zijn chronische aandoening te ontvangen en zo om te leren gaan met zijn aandoening.	Het is een educatietool die ook mogelijkheden biedt tot zelfmanagement en werkt in het tempo dat de patiënt aanneemt. Alle educatie wordt aangeboden in blokjes van 5 minuten. Deze blokjes bevatten tekst, beelden en mondelinge toelichting. Het POH 5minuten-infosysteem biedt de praktijkondersteuner de kans om te zien welke educatie doorlopen is. De POH kan voorafgaand aan het consult educatie-onderdelen aanbevelen. Zo kan de patiënt zich voorbereiden en alvast bedenken welke vragen hij heeft. De agenda voor het consult wordt mede bepaald door de patiënt.	diabetes 2; COPD	ja	De tool is onderzocht door de VU Universiteit en de effectiviteit is bewezen.	(3) ondersteuning coaching; (4) educatie	geen scholing nodig		? - positieve businesscase	Stichting September	http://www.stichtingseptember.nl/nersteilings	d.coene@stichtingseptember.nl		toegevoegd

Naam instrument (op alfabetische volgorde)	Omschrijving	Globale werkwijze / aanbod	Doelgroep / in te zetten bij specifieke doelgroep ofwel generiek	Effectiviteit aangetoond (ja/nee/niet bekend)	Bijzonderheden t.a.v. effectiviteit, validatie	Te gebruiken bij - (1) visieontwikkeling; - (2) inzicht in competenties; - (3) ondersteuning coaching; (4) educatie; (5) gezamenlijke besluitvorming; (6) voorbereiding consult door patiënt	Scholing gewenst / vereist / geen scholing nodig / direct inzetbaar	Bijzonderheden scholing	Kosten instrument / tool	Waar te vinden	websiteadres (voor niet digitale versie)	Contactpersoon methode / instrument	Organisaties die werken met methode / instrument	Instrument is toegevoegd t.o.v. eerste versie toolkit v1.0
Filmpjes met uitleg over diabetes (onderdeel van DIEP)	Er zijn zeven filmpjes: • virtueel bezoek door het lichaam in normale omstandigheden; • virtueel bezoek door het lichaam bij diabetes; • vaatschade en gevolgen; • glucoseverlagende medicatie; • de drie pijlers van de behandeling; • instructievideo: insuline toediening; • instructievideo zelfcontrole	Binnen educatieve programma DIEP zijn de korte filmpjes te bekijken, met een verwijzing naar de pagina binnen DIEP waar meer informatie te vinden is. De link naar de video's kan via de website rechtstreeks naar een email adres verzonden worden.	diabetes 2	?		(4) educatie	geen scholing nodig		geen kosten	DIEP	http://www.diep.info/Diab-etes-videos			toegevoegd
Wachtkamerfilm zelfmanagement	Deze voorlichtingsfilm is bedoeld om patiënten in de wachtkamer kennis te laten maken met zelfmanagement.	De video van 2 minuten maakt patiënten ervan bewust dat ze zelf aan hun gezondheid kunnen werken. Door gezond te eten en te bewegen bijvoorbeeld.	generiek	?		(4) educatie	geen scholing nodig		geen kosten	Vilans	https://vimeo.com/431712	Zorggroep Cohesie, gezondheidscentrum Withuis, ROS Robuust; Vilans		toegevoegd
Zorgwijzers diabetes	De Diabetes Zorgwijzers van Diabetesvereniging Nederland (DVN) geven de patient inzicht in welke zorg beschikbaar is en welke zorgprofessionals daarbij betrokken zijn. In elke zorgwijzer staat een handige checklist van uw diabetesbehandeling. De zorgwijzers zijn gebaseerd op de Zorgstandaarden, uitgegeven door de Nederlandse Diabetes Federatie (NDF).	Zorgwijzer diabetes type 1; Zorgwijzer diabetes type 2; Zorgwijzer diabetes en jongeren; Zorgwijzer diabetes en zwangerschap. De zorgwijzer bevat informatie over zorg voor mensen met diabetes type 2. Daarbij gaat om: Afspraken tussen zorgverleners en patiëntenorganisaties over de behandeling; Checklists over controles die bij goede zorg horen; Tips voor communicatie met de zorgverlener; Een overzicht met streefwaarden; Een checklist voor het persoonlijke zorgplan.	diabetes 1; diabetes 2; diabetes jongeren; diabetes en zwangerschap	?		(6) voorbereiding consult door patiënt	geen scholing nodig		gratis voor leden DVN	DVN	http://www.dvn.nl/downloads/diabetes-zorgwijzers			toegevoegd
Divers														
Checklist communicatie en participatie allochtonen	Deze checklist biedt praktische tips voor communicatie met allochtonen in Utrecht. Met name wordt ingegaan op de Turkse en Marokkaanse groepen, omdat dit de grootste allochtone gemeenschappen zijn in Utrecht en vanwege hun specifieke cultuur en taal.	Tips en informatie over definiëren van de doelgroep en sociale kaart, gebruikmaken van intermediairs, communicatiemiddelen; benaderen van organisaties zoals moskeeën, vrouwen (zelf)organisaties, jongeren organisaties en migranten zelforganisaties. Checklist communicatie en participatie allochtonen	generiek			(3) ondersteuning coaching			geen kosten	Gemeente Utrecht	http://www.interculturalisatie.nl/fileadmin/user_upload/temp/_Checklist_communicatie_allochtonen.pdf			
Health communicator	Een meertalig anamnese en video-voorlichtingssysteem, dat direct rapporteert aan HIS, KIS of ZIS. De Health Communicator vertaalt bestaande vragenlijsten en voorlichtingsmateriaal in de taal van de patiënt. Inclusief filmpjes voor Nederlands laaggeletterden.	Met de Health Communicator kunnen patiënten in hun eigen taal het consult voorbereiden. De zorgverlener gebruikt deze informatie om een gericht consult te voeren. Na afloop van het consult ontvangen patiënten via de Health Communicator informatie in hun eigen moedertaal. Ook geschikt voor ouderen en laaggeletterden.	generiek			(3) ondersteuning coaching			onbekend	Sticozo	http://sticozo.nl/health-communicator			

Snel aan de slag: gegevens filteren met een AutoFilter

Naam instrument (op alfabetische volgorde)	Omschrijving	Globale werkwijze / aanbod	Doelgroep / in te zetten bij specifieke doelgroep wel generiek	Effectiviteit aangetoond (ja/nee/niet bekend)
T.b.v. Visie ZM en competenties				
Checklist persoonsgerichte zorg voor de zorgverlener	Persoonsgerichte zorg vraagt om een andere aanpak en invulling van het consult dan ziektegerichte zorg. Persoonlijk, gelijkwaardig, afgestemd op de vragen en behoeften van de patiënt, met een bredere blik. Checklist met 12 vragen voor de zorgverlener om na te gaan of zijn/haar communicatie persoonsgericht is.	12 vragen die de zorgverlener zelf doorloopt en beantwoordt	generiek	
Competentieprofiel Zelfmanagement-educatie bij diabetes	In het profiel wordt aandacht besteed aan definiëring van begrippen, visie op zelfmanagement en zelfmanagementondersteuning en ziektespecifieke aandachtspunten (diabetes mellitus). Het geeft een totaal overzicht van gewenste competenties onderverdeeld naar 7 competentiegebieden (CanMeds model).	Informatief document. Per competentiegebied wordt een algemene omschrijving gegeven waarna de competenties en voorbeelden van methoden en technieken behorend bij de betreffende competentie zijn weergegeven. Hiermee kan de zorgverlener zich een voorstelling maken van de competentie en heeft hij de mogelijkheid zich verder te verdiepen in het achtergrondmateriaal.	diabetes 1; diabetes 2	nee
Competentiescan Zelfmanagement-educatie bij diabetes	Digitale competentiescan aansluitend bij competentieprofiel zelfmanagement-educatie waarbij achtergrondinformatie online op te zoeken is. Een team of individuele zorgverlener kan d.m.v. 0, 90 of 360 graden feedback een inschatting maken in hoeverre hij over de competenties beschikt en waar een leerbehoefte bestaat.	Digitaal beschikbare competentiescan waarbij je op startpagina keuze maakt voor individuele scan, of scan in te vullen door collega/team. Scores van aanwezigheid competenties op schaal van 1-4, samenvatting in spinnenwebdiagram, aansluitend hierop advies t.a.v. trainingsmodellen voor scholing. De scan is op te slaan als PDF en toe te voegen aan persoonlijk dossier.	diabetes 1; diabetes 2	nee

Door gegevens in de toolkit te filteren, kunt u snel bepaalde informatie selecteren. U kunt filteren op een of meer kolommen met gegevens.

Als u filtert kunt u niet alleen bepalen wat u wilt zien, maar ook wat u wilt uitsluiten. U kunt filteren op basis van keuzes die u maakt in een lijst.

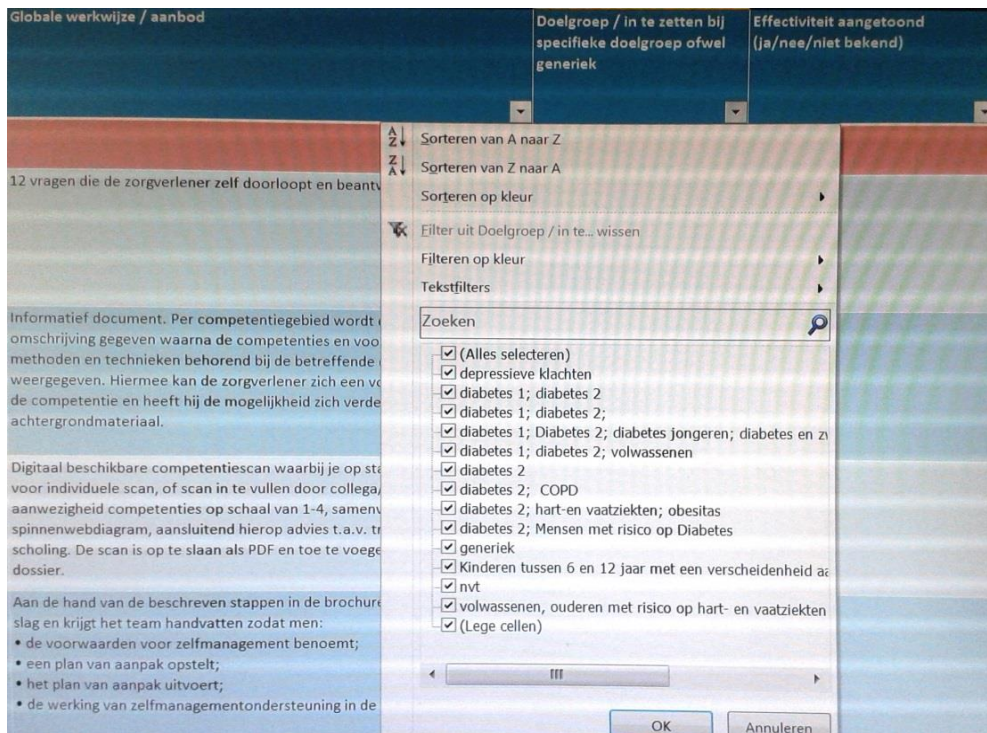
Wanneer u gegevens filtert, wordt de informatie die niet voldoet aan de criteria verborgen.

Werkwijze

1. Klik op de pijl

in de kolomkop om een lijst weer te geven waarin u een filter kunt kiezen.

In deze toolkit is vanaf Kolom D het gebruik van de filter en het maken van een selectie zinvol.

Na het aanklikken van het 'vinkje' bij 'Alles selecteren', verdwijnen alle vinkjes en ontstaat de mogelijkheid om zelf een selectie te maken.

Wilt u bijvoorbeeld alle instrumenten zien geschikt voor mensen met type 2 diabetes, vink dan alle items aan waar type 2 vermeld staat.

Scroll eventueel naar beneden om alle items in beeld te krijgen.

Klik op OK en u krijgt alle instrumenten die voor die doelgroep geschikt zijn.

Vervolgens kunt u deze selectie nog verder verfijnen door in een andere kolom dezelfde stappen te doorlopen op een tweede selectiecriteria.